

RAFAEL CARIA

EL LÈXIC DELS MARINERS ALGUERESOS

Entre catalanitat i mediterraneïtat

[SEGONA PART]*

a) Les embarcacions: *les parts de la barca; a4) les parts de la vela; a5) els aparells;*

Prosseguint amb els subtítols de les embarcacions crec que és adient evidenciar el conjunt de veus tècniques que caracteritzen tota part i funció del casc d'una espanyoleta o bé d'un gozzo, així com de l'arboladura i del velam. És la meua convicció que la part italiana d'aquest glossari s'ha introduït durant els segles XVIII i XIX a causa dels processos migratoris ja tractats en la primera part d'aquest article i estudiats, temps enrera, per altres (MORI 1949, 217-28; MORI 1950, 7-19). Òbviament això ha fet que la nova aportació, *mutatis mutandis*, si bé dins d'uns processos d'adaptació lingüística, substituït, gradualment, un bon nombre de mots tècnics catalans més antics, com ho demostren els inventaris reproduïts a l'apèndix, deixant, doncs, l'espai als nous préstecs de l'italià (i d'alguns seus dialectes) i del sard. Per una ràpida identificació de les veus comunes al català, aquestes són indicades amb lletra cursiva; les procedents de l'italià o bé d'algun dels seus dialectes amb lletra rodona normal; les veus catalanes que trobem també en els documents, dels quals són a l'apèndix, en lletra negreta-cursiva: en negreta-rodona les procedents de l'italià o bé d'un dels seus dialectes. El mateix criteri val, finalment, per a totes les veus reunides dins dels respectius camps semàntics. Per exemple en el camp mateix de les embarcacions he volgut matisar les parts del casc, de la vela i els aparells, entesos aquests darrers com el variat equipament que devia tenir un llaüt que es dedicava particularment a la pesca del peix blau (vegeu l'*Inventari del Patró Agustí Baró* a l'apèndix).

Donats aquests aclariments, crec que és interessant establir en quina proporció han influït les cultures marineres estranyes al català; però, crec que és, també, interessant de conèixer les mateixes propor-

* Per evident falta d'espai, he limitat a l'essencial l'elaboració de les fitxes relatives a l'estudi de tot camp semàntic i em reservo d'aprofundir la matèria tractada en una pròxima publicació monogràfica.

cions areals marineres del català dins d'aquest sector relacionat amb el casc i la vela d'una barca tradicional algueresa. Si observem les proporcions lingüístiques de cada camp semàntic es pot notar com les mateixes són útils per a esbrinar el procés històric que la llengua va tenir al llarg, sobretot, de les dues darreres centúries. Com al Rosselló amb el francès, o bé a tot el domini lingüístic amb el castellà, a l'Alguer el dualisme diglòssic i substitutiu es juga bàsicament entre català i italià, mentre que el pes d'altres llengües i dialectes, evidentment, és quasi sempre minoritari. Tanmateix, i ho vull evidenciar una vegada més, el resultat final d'aquesta àlisi, per bé que sufragat quasi sempre per una bibliografia àmplia i rigorosa, no pot ésser considerat definitiu i ja en aquesta segona part he pogut rectificar i perfeccionar algun detall de la primera part de l'estudi. Sota l'accepció "altres", he volgut incloure també els dialectalismes algueresos de producció autògena (neologismes i modismes) caracteritzats, prou vegades, per veus metafòriques, tan simples com compostes, resultat evident, aquest sí, d'una hibridització lèxica, alhora que una veu catalana perdia la seva inicial relació semàntica amb el significat i la seva relació funcional.

Fetes aquestes consideracions prèvies, crec que apareix prou clar el pes percentual, pel que fa al casc, a la vela i als utensilis, del català respecte a l'italià. Així com se'ns presenten també prou evidents (sempre que no hi hagi greus equivocacions) les proporcions lèxiques entre les dues àrees.

a3) les parts del casc de la barca

Total veus 82; catalanes 40 (48,7%), italianes 23 (28%), altres 19 (23%)

àrea oriental-baleàrica **5:** *cordó, corredor, femellots, paramitjal, proa*

àrea occidental-valenciana **14:** *banda, coberta, costellam, embó, embut, espigó, estiva, falca, galotxa, obra morta, obra viva, paiol, popa, sobressola*

veus comunes i arcaïsmes **21:** *agullots, banc de mig o de l'abre, banc de popa, banc de proa, bancassa, carena, contra-roda (de proa i de popa), coroneta, embonet, forat de la metxa, murada, nòdula, pont, quilla, roda de popa, roda de proa, senó, sentina, serreta, timó, tomborell*

italià **23:** *bordo, bratxol, calcanyol, catsescota, corsiola, dosso, escalm(o), escalmot, escatsa, estamenal, faixam, gavó de popa, gavó de proa, gilló, monago, monagueta, orlo, paixima, parella, popeta, trincanino, violó, xinta*

castellà	3: embocadura, lata, madera
francès	1: planxer
napolità	1: grada
sicilià	4: lau, molinaro, paranyes, primo
genovès	4: ajajo, bocaport, lesó, mascó
modismes i neologismes	6: cel de la proa, contra-paixima, embona, escoa-lau, fulleta, travant

a4) *les parts de la vela*

Total veus 39; catalanes 16 (41,1%), italianes 11 (33,1%), altres 12 (25,8%)

àrea oriental-baleàrica <i>floc, terçerol</i>	5: ànima (<i>del gratí</i>), brilles, escota,
àrea occidental-valenciana <i>ullets</i>	6: anell, antena, espigó, metxa, pena,
veus comunes i arcaïsmes <i>la de mitjana</i>	5: bragot, cap de mort, osta, sartia, vela
italià	11: amante, bolacó, botsel·lo, costera, cotxinel·lo, gratí, llampassa, poletja, tira i molla, trotsa, vela maestra
castellà	2: matafió, veta
napolià	2: cap a biendu, granfela
sicilià	1: catxés
genovès	2: ferso, xunco
cors	2: caro, xigarola
modismes i neologismes <i>proa</i>	3: arritzadura, cap de popa, cap de

a5) *els aparells: els estris*

Total veus 62; catalanes 42 (68%), italianes 4 (6%), altres 16 (26%)

àrea oriental-baleàrica	10: buiol, búixola, caloma, cotó, escombreta, ferro, mirall, morter, pàina, romana
àrea occidental-valenciana	21: agulla (<i>per fer reda</i>), barril, ble, calaments, esponja, estopa, estrop, farol, fitora, ganxo, gerra, grua, gúmena, llantió, martell, pega, raspa, rem, sàssola, sèu, tenalles
veus comunes i arcaïsmes	11: asta (<i>de fitora</i>), escandall, fil, hams, llantenya, màstic, ploms, sac, sima, tatxetes, timó
italià	4: caldaro, crocol, llama, verriixel·lo
castellà	2: taco, veta

provençal**genovès****napolità****sicilià****sard****modismes i neologismes****1:** llumereta**1:** bocaport**3:** enxerada, espasa, tòrtano**3:** cópol, falanga, matzara**4:** atxoleta, atzirru, **brajer**, matsocu**2:** claus zincats, fil d'Espanya**b) els elements de la religió**

Un factor molt important encara avui dins del món mariner alguerès és la devoció relacionada amb creences de caràcter religiós i para-religiós. Aquests dos aspectes, si bé contradictoris, s'integren mútuament tot i que l'aspecte religiós (devoció al sant patró, a la Mare de Déu, etc.) és manifestament públic (festa patronal, misses, processons), alhora que les pràctiques para-religioses relacionades amb la superstició, creences, rituals màgics, etc. són més aviat tancades dins del nucli pesquer (patró, tripulació i familiars d'aquests).

Els pescadors algueresos des de fa segles veneren el sant màrtir, per anotonomàsia, protector de la gent del mar, o sigui Sant Erasme, vulgarment conegut com Sant Telm (D'IMBERT 1950, 15). La Confraria d'aquest sant a Barcelona es va formar el 7 d'agost del 1451 al Monestir de Santa Clara (D'IMBERT 1950, 33), a l'Alguer es va constituir el 1607, data a partir de la qual començà a ocupar-se de la cura de l'homònima capella en la Seu de Santa Maria (SERRA 1995, 88) i del mateix simulacre en fusta. La seva veneració a l'Alguer, però, resulta molt més antiga i, per cert, preexistent al domini català de la ciutat. La primera atestació de la veneració d'aquest sant dels navegants, la tenim al Cap de Caça, on hi ha una gran cova, amb vista a la badia de Port del Comte, que es diu *Gruta de l'Altar*. L'altar era, evidentment, dedicat a Sant Erasme i a la mateixa cova on era situat l'altar, s'hi podia arribar des del mar, de sota estant. El lloc pot haver estat consagrat per algun personatge històric, escampat a la mort després d'haver doblat el Cap de Caça. No és casual que el passatge existent entre l'illa Foradada i els penya-segats prengui el nom de "Cala de l'Infern" (CARIA 1993, 131). El topònim dedicat al sant, evidentment, ja existia en època medieval, si Zurita el cita en descriure l'entrada al golf de l'Alguer del rei Pere el Cridoniu el 1354, per conquerir l'Alguer, a l'època dominada pels genovesos (ZURITA, IV, VIII.LX: "y arribaron él sábado siguiente a vista de Cerdeña y descubrieron las peñas de *Santelmo* que estaban a la mano izquierda del puerto del Conde"). És la lliçó castellana del sant la que ha arribat, des del 600, als dies nostres, sigui en la toponímia

marinera, sigui en la ciutadana. De fet un escull, situat sota de la susdita cova on estava situat l'altar, pren el nom de *Santelmo* (CARIA 1993, 134) així com al mateix sant són dedicats el carrer i l'homònima torra davant de la Seu (CARIA 1993, 63, 69).

Si *Santelmo* és encara avui el patró dels mariners algueresos, la Mare de Déu del Pilar de Vallverd és per cert la venerada i advocada, per excel·lència, dels pescadors. Les capelles del santuari, situat en l'homònima vall, a 6 kms de l'Alguer (CARIA 1993, 91), són apedaçades de nombrosos ex-vots, en testimoniatge d'una "empromesa" (CIUFFO 1924, 262) feta pels desventurats pescadors a la Senyora de Vallverd, que en preciosos olis naïfs, representen l'escampada mort després de la invocació a la Verge (MONDARDINI 1990, tav. 126, 127, 128, 129, 130). Era tradició que tot pescador abans d'allunyar-se del port de l'Alguer per treballar en altres mars de Sardenya anés al Santuari de Vallverd per a sol·licitar la protecció de la Verge. Naturalment eren temps en els quals es navegava amb la vela i les barques estaven sotmeses a la discreció dels elements atmosfèrics.

Aquesta tradició s'ha perdut al mateix que la navegació a vela era substituïda amb la a motor. Tanmateix no s'ha perdut la tradició al baptisme de les barques el dia de la primera baixada a la mar. Un capellà, el padrí, la padrina, el patró i el amics assistien al ritual de la imposició del nom i de la seva benedicció. Un pescador ancià, finalment, tenia l'encàrrec de pronunciar la fórmula augural amb aquestes paraules: "Sigui sempre fortunada aqueixa barca [seguia el nom de la barca, tal vegada dedicada a un sant o al nom d'un familiar], salva de les tempestes i que torni amb la palma de la victòria". Finalment el brindis amb vi de cava i l'avarada a la mar (també en MINÌ 1972-73, 160).

Com s'ha dit abans l'església principal dels pescadors algueresos era la del Rosari, avui desconsagrada; tanmateix, també la del Carme i la Catedral eren prou relacionades amb la devoció marinera.

Sants i Nostres Senyores, de temps immemorables, estan relacionats sigui amb l'inici d'algunes tipologies de pesca (*Sant Joan* el 19 de març i *Anunciada* el 25 de març) sigui amb algunes turbulències atmosfèriques (*l'embat de Sant Joan* el 24 de juny; *l'embat del Carmen* el 16 de juliol i *l'embat de mig-agost* el 15 d'agost) per a les quals no és aconsellable d'anar per mar.

Al costat d'aquests elements de la religiositat, en una constant dualitat entre cristianisme i paganisme, n'hi sobreviuen d'altres més aviat relacionats amb la superstició i amb les creences populars comunes o bé diferentment matisades a les quals encara avui sobreviuen en el món mariner mediterrani, i particularment meridional italià, com ara el cas de la licantropia (LA SORSA 1957, 439). En la tradició algueresa el li-

cantrop és conegut com **lo prubunàru** (< Sas. *prubunàru*; LANZA 1992, 199) evident alteració de **lupo mannaro** (lat. volg. *lupus *hominàrius*) que es troba en diferents formes dialectals italianes com ara el cal. **lu-puminariu**, acquil. **lupepanaru**, sic. **lup(um)inaru**, etc. (REW 5173; DEI, III, 2289). Segons la tradició el **prubunàru**, amb la lluna plena, surt de casa, camina "en quatre" pels carrers i crida tremendament, seguit per una multitud de gossos. Sempre, segons la tradició algueresa, el licantrop podia guarir si una persona amiga hagués tingut el coratge de ferir-lo a la mola del coll amb la punta d'un ganivet (també en PALOMBA 1911, 216; MINÌ 1972, 156).

N'hi ha d'altres, de supersicions, segons les quals durant la pesca no es tenia de fer menció de capellans, així com portava mal auguri si hom pescava una *gaurra* amb un palangre o recollia amb un "còpol" el "peix fànfano", tot relacionat amb l'ànima errant d'un pescador mort en aquells paratges de la mar, el cadàver del qual mai no ha estat trobat. Eren també productes de la superstició la *sàssola* o bé el pa posats al revés sobre la coberta: tenien el significat de barca capgirada. També l'escassetat de peix pescat tenia, segons les creences marineres, la seva causa en l'enveja o bé en el "mal d'ull", el remei contra el qual era el guardar el *turbo rugosus*, popularment conegut com l'Ull de Santa Llúcia (ALZIATOR 1978, 244) o bé fer nusos a l'**esqueta** i més encara ho era i ho és encara avui la "medicina de l'ull". La guarició consistia en una oració resada per persones majors i era adreçada al pescador o a la barca dissortada.

El ritual preveu l'ús d'un got ple d'aigua davant al qual hom comença el res amb un gra de sal en les puntes dels dits, amb el qual es fa el senyal de la creu i la mateixa cosa es fa tocant el got; després la sal és deixada caure dins de l'aigua. Successivament, abans de començar el ritual de l'oli, es resa el "Pare nostre, l'Ave Maria, el Glòria i finalment el Credo".

En aquesta segona fase, després del senyal de la creu, el sanador mulla la punta de l'índex en un pot ple d'oli d'oliva i, en successió, en fa caure tres gotes sobre l'aigua. Si l'oli es desplega ("és tragat!") ràpidament sobre la superfície (també en CIUFFO 1924, 269), significa que el pescador o bé la barca estan colpits del "mal d'ull". En aquest cas es repeteix l'operació de l'oli fins que les gotes no queden sobre la superfície en forma de taca rodona. Com a últim remei l'"ull" -representat per la taca d'oli-, és tallat amb les tisores o bé cremat, no abans d'haver estat repetida la primera part de l'oració i, per tres vegades, el senyal de la Creu. La guarició amb la "medicina de l'ull" acabava donant l'aigua i la sal al pescador, el qual guardava aquesta darrera, mentre que l'aigua era llençada sobre la barca o els estris. L'oració propiciatòria

podia ser tramesa només el dia de Divendres Sant i la fórmula era la següent: "A nom de Déu i de Maria, més pot la mà vostra que la mia. Ulls sans, ulls malalts, Déu me'n llevi la temptació de davant. Fora la temptació, fora los ulls mals" (també MINÈ 1972-73, 153-154). A la fi del segon mil·lenni, algunes creences populars (més enllà del degut respecte), com els "universals" en lingüística, resulten inoxidables al pas del temps...

c) la fauna: c1) *els peixos*; c2) *els crustacis*; c3) *els mol·luscles*; c4) *els ocells*

L'element faunístic del qual es tractarà de seguit respon naturalment als coneixements sectorials i generals de tot pescador, o sigui al tipus de pesca que cadascú ha practicat al llarg de la seva vida laboral. De fet hi ha pescadors que han treballat dins les tres milles marines, en costes baixes a Nord i a Sud de l'Alguer i d'altres fora de les tres milles entre el Cap de Caça i l'illa de Mal de Ventre, seguint una serra submarina que travessa el golf, fins als voltants d'Oristany. I alguns d'ells han pescat els "peixos de vent", bàsicament peix blau, que seguint els corrents marins entren, en períodes coneguts per la tradició marinera (Sant Josep: 19 de març; l'Anunciada: 25 de març), dins del golf de l'Alguer. D'altres s'han especialitzat en la pesca de peixos erràtics com la daurada, el déntol, el pagell, etc., o bé de "muntuni" (o sigui de peix com el gerret, la càntera, que s'amuntegava en feixos nombrosos sobre farallons o roques perdudes del fons), o bé de bestina; d'altres encara en la pesca d'espècies més aviat sedentàries com els gòbits, les donzelles, els sargs, els molls, etc.

Per bé que la fauna present en les mars alguereses sigui pràcticament la mateixa a la resta de la mediterrània, no tota espècie ha estat evidentment objecte de ser pescada, encara que coneguda amb nom propi català. D'època en època - a partir de la documentació més antiga (vegeu l'apèndix) per arribar a la més recentment publicada (PALOMBA 1906, 50-51; MARCIALIS 1910)-, se'n pot reconstruir la llista dels peixos que, sigui a raó de llur valor comercial, sigui de llur utilització culinària, se'n feia realment pesca ara amb xarxes, ara amb nances, ara amb palangres o amb ilences (bolentins o amb canya). Com hom pot veure, falta tota una categoria de peixos que encara avui no es pesquen, car la tradició algueresa de pesca s'aturava entre les tres-quatre milles de terra. Conseqüentment tot peix pescat en les diferents mides responia al que en concret vivia o transitava al llarg de l'any i que tenia mercat a l'Alguer i al de terra endins, inclòs el pescat en l'*Estany* (l'albufera) del *Càlic* (vegeu els arrendaments a l'apèndix). Aquestes consideracions

troben confirmació també en estudis recents d'ictiofauna sarda, en relació amb les zones pesqueres de les costes alguereses, a nord com a sud de l'Alguer (PIRINO 1988; GAZALE-PORCHEDDU 1993). Des del punt de vista de la geografia lingüística, una vegada més, els resultats obtinguts posen en discussió les teories dels qui suposen una quasi absoluta "identitat lexical entre els dialectes baleàrics i el dialecte alguerès, almenys pel que fa a la nomenclatura dels peixos de mida petita i mitjana" (INTERLANDI 1986, 512 i ss.). Com hom pot constatar, la realitat és més complexa i és vista, em sembla natural, des de la perspectiva de les solucions fonètiques a més de morfològiques, i de la documentació històrica. Un cas paradigmàtic és el del **llop**.

La veu documentada en l'alguerès en un arrendament del 1788 (vegeu l'apèndix) per bé que en ús a Menorca i Mallorca i Tarragona (DCVB, VII, 51. 3a), o sigui en una àrea oriental-baleàrica, ho és també al Delta de l'Ebre (DOLZ RALLO 1983, 77), àrea occidental de la qual trobem nombrosos rastres en la lexicografia marinera algueresa i amb el mateix èxit fonètic [tóp] comú evidentment a totes les àrees catalanoparlants. Per això és inversemblant la contaminació del sard que en dedueix Coromines (DECLC, V, 257-21: "lu túp a l'Alguer [amb ú contaminada del sard]", així com enigmàtica em sembla la definició d'"algueresa" donada per Interlandi a questa veu (INTERLANDI 1986, 513: alguerès /tóp/ per català «ferrassa») volent matisar que el mot és de diferent procedència de la catalana. Com a conclusió es pot dir que **llop** podria ser considerat prudencialment, fins a prova del contrari, un arcaïsmes medieval comú a les dues àrees, tot i que, de primer antuvi, seria més fàcil identificar la veu com baleàrica o bé tarragonina. El criteri que he volgut evidenciar en aquesta petita discussió és a la base de tot el recull, encara que jo mateix -tractant-se de *vessata materia*-, no considero definitius els resultats fins ara aconseguits.

Pel que fa als crustacis, hom pot constatar l'escàs nombre de veus catalanes recollides, per un total de sis. Per l'àrea oriental-baleàrica es pren en consideració la veu **llimàntol**, *Homarus vulgaris*, d'un llatí vulg. LU'COPANTER passat amb el temps a *llogbàntol*, *llobàntol*, *llomàntol* i, finalment, *llamàntol* (DECLC, VI, 37). A l'Alguer la veu és pronunciada per la generalitat dels pescadors *límántul*. Se'n dedueix la filiació oriental a raó del passatge a /i/ de la /a/ neutra inicial, fenomen del qual es troba la primera atestació en un document manuscrit del 700 de l'Arxiu Simon-Guillot, [b. 701, *Elenco pesci in algherese*, s.d.: "...y llimantuls"] igualment confirmada per Marcialis a principis d'aquest segle (MARCIALIS 1914, Taula III). Conseqüent derivació d'aquesta lliçó és la veu intensiva diminutiva *límantól* amb la qual, a més d'un llamàntol de mida petita, els pescadors defineixen la *Galatea squamifera* una mena

de llamàntol menut habitador dels alguers i de les albuferes (CARLA 1990, 138). El **llimantol** podria ser considerat un arcaisme de probable creació autògena, per analogia amb les formes intensives diminutives en *-ol*, com *llevantol*, *maestralol*, *ninyol*, *ponentol*, etc. No és casual que les veus documentades resulten ser dues: **llimàntul** i **llagosta** a confirmació de l'interès comercial que aquests crustacis han representat en la història moderna de la pesca algueresa. Dels altres crustacis, si bé de forma composta, se'n manté viu el record probablement a causa del fet que les mateixes veus són vives en la cultura pagesívola i a més constitueixen un vertader problema per als pescadors i llurs estris.

Pel que fa als mol·luscs, també en aquest àmbit resulta evidentment escassa l'herència cultural catalana; sobre un total de 24 veus, quatre pertanyen a aquesta llengua i d'aquestes només tres es troben esmentades dins els arrendaments de peix: **pegellida**, **sípia** i **polp**, mentre que **bogamari** no hi fa part i està esmentat en la poesia d'aquest segle per Pinutxa Maffei (AA.VV. 1961, 493: "**Boga, Boga mari**:/ eixit só maití maití").

Un paper no menys important des del punt de vista onomàstic juga el repertori ornitològic marí, per bé que també aquest d'escàs relleu numèric, però amb sis veus catalanes repartides paritàriament entre les dues àrees de procedència. Més complexa ha estat la identificació dialectal d'algunes veus expressió lingüística de latituds geogràfiques molt llunyanes en l'espai i en el temps; en aquest sentit tenim dos casos paradigmàtics per llur enigmàticitat: **birriquela** i **guarallo**. Sobre aquestes dues veus es poden fer unes quantes conjectures. La primera veu, amb el radical ***birri** faria suposar una procedència celto-basca del nom. El tord comú (*Turdus philomelos*), per ex. al País Basc pren el nom de "Birigarro" (PETERSON-MOUNTFORT-HOLLOM 1987, 207); també el gall dindi, com dialectalisme umbre, presenta un radical molt semblant ***birr** entès, en origen, com crida (DEI, I, 528.6: "voce di richiamo"). El sufix **-uela** dóna la idea d'un diminutiu més aviat de procedència castellana com ara **abuella** < llatí vulg. *AVIŌLA* (REW 830). Això faria suposar que l'element etimològic seria **berri** > **birri** per canvi de la /e/ pretònica a /i/. La veu consegüentment podria ser de procedència barbaricina on abunda l'element basc i introduïda en el món mariner amb la transhumància que en èpoques antigues els pastors de Barbagia feien en la Nurra algueresa, una part de la qual voreja la platja de Mont Girat i la cala de Portitxol; d'aquí els contactes amb els pescadors algueresos.

Sobre la veu **guarallo** és hipotitzable una procedència marinera bretona, introduïda per algun navegant, en època desconeguda. De fet **goéland** és la base d'un nom compost que fa referència a diferents espècies de gavines; la veu simple, per adaptacions successives que res-

pondrien a normes fonètiques congènites en l'alguerès, podrien justificar el canvi del diftong /oé/ en /uà/ seguit per una /l/ intervocàlica passada, per rotacisme, a /r/; la dissimilació de la /n/ amb caiguda de la /d/ final, perquè muda, justificaria l'afegiment de la desinenència /or/, per efecte de la castellanització de l'alguerès.

c1) els peixos

Total veus 90: catalanes 44 (48,8%), italianes 12 (13,3%), altres 34 (37,7%)

àrea oriental-baleàrica 18: *alosa, besuc, congre, déntol, esvariada, donzella, grívia, morena, morruda, mújol, oblada, orada, pagell, secllet, serrà, sorell, tremolosa, trompeter*

àrea occidental-valenciana 21: *agulla, anguila, anxova, aranya, aranya capçada, areng, arengada, balena, bavosa, castanyola, corball, galfi, gerret, llissa, llissam ver, mabre, mollora, palalla, sardina, tonyina, xuc(o)la*

veus comunes i arcaïsmes 5: *boga, càntera, llop, matasoldat, rascassa*

italià 12: *capellà, esquadro, esqual(i), gatpardo, mendola, merlutso, ombrina, palamida, peix espada, tonno, tord(o), trilla*

castellà 3: *escopatol, peix de Sant Pere, peix volador*

genovès 7: *ajerto, barqueta, capó, cavallà, estrombol, peix llama, verdona*

toscà 1: *catso de re*

napolità 7: *cabo-xato, canesca, ferraro, figa, paonessa, peix fànfano, ritxola*

sicilià 2: *rombo, sàrag*

sard 3: *dona de muru, fraliarju, rocal*

cors 2: *falcona, pàrago*

modismes i neologismes 9: *aranya d'arena, ataca-escoll, havosa de plana, bocaritsola, pala de rem, peix ceba, Sant Antoni, sorell imperial, tremolosa pedrosa*

c2) els crustacis

Total veus 17: catalanes 6 (35%), altres 11 (65%)

àrea oriental-baleàrica 1: *lлимàntol*

àrea occidental-valenciana 4: *cigala, llagosta, puça marina, xinxa marina*

veus comunes i arcaïsmes 1: *llimantol*
sicilià 1: *ranxusoni*
modismes i neologismes 10: *craba d'escoll, craba pelosa, cranc d'escoll, cranc d'estany, cranc de fondal, cranc dormidor, denticano, gambara d'àliga, gambara d'escoll, gambara de fondal*

c3) els mol·luscles

Total veus 24: catalanes 4 (16%), italianes 3 (12%), altres 17 (71%)

àrea oriental-baleàrica 2: *pegellida, sípia*
àrea occidental-valenciana 1: *polp*
veus comunes i arcaïsmes 1: *bogamarí*
italià 3: *dàtel marí, múscol, nyacara*
napolità 3: *polpessa, tofa, tofela*
genovès 1: *tòtano*
sard 3: *bocó de farranca, bocó de lluna, polp de nuscul*
modismes i neologismes 10: *caragol marí, jòcola imperial, jòcola pelegrina, jòcola plana, jòcola rodona, monja marina, pegellida covada, pegellida planera, pegellida real, tòtano maco*

c4) els ocells

Total veus 13: catalanes 6 (49%), altres 7 (50%)

àrea oriental-baleàrica 2: *an(e)dó, polleta marina*
àrea occidental-valenciana 2: *cueta, fotja*
veus comunes i arcaïsmes 2: *corb(o) marí, martí pescador*
bretó (?) 1: *guarallo*
genovès 1: *lloca marina*
sard 4: *birriquetla, crabetu, gaurra, papen-gola*
modismes i neologismes 1: *lloqueta (marina)*

d) la flora

Igualment pobre és el repertori de les herbes marines amb només dues veus de la tradició catalana, però amb una interessant producció de neologismes tots d'expressió metafòrica, ara relacionats amb la vida al camp, ara amb la fisonomia humana. Així és el cas de col (marina), fulla (de tabaco), herba (ritxa), orella (de frare), etc.; el conjunt de

noms compostos naturalment és tot relacionat amb la categoria d'herbes submarines que, per una raó o per una altra, tenen importància o per identificar un tipus de fonal (herba ritxa), o bé per ser utilitzada com a esca per a la pesca de determinades espècies (llanatx) o finalment com element decoratiu (palma de corall). El mateix es pot dir per a les dues espècies en català. Pel que fa a la **coralina**, aprofito de l'oportunitat per rectificar el nom científic aparegut en la primera part d'aquest assaig al núm. 303: *Corallina officinalis*. En realitat es tracta de del *Sphaerococcus coronopifolius* (RIEDL 1991, 60) i no pas de *Coralina mediterranea* a la qual han estat atribuïdes qualitats medicinals (LUTHER-FIEDLER 1986, 289: "... En tiempos pasados era recogida y utilizada como planta medicinal").

Mostrant les dues espècies en "vivo" a un pescador que recollia la coralina per a la cura dels cucs em va indicar exactament la mateixa planta que l'Alcover tot assenyala com "*Coralina de Mallorca*: alga de l'espècie *Sphaerococcus helminthocorton*, a la qual s'atribueix virtut curativa contra els cucs" (DCVB, III, 512.b). Es tracta, evidentment, de la mateixa espècie que m'han assenyalat els nostres pescadors amb el nom simple de **coralina**, amb les mateixes virtuts curatives atribuïdes a la "coralina de Mallorca". Finalment, sigui pel que fa a la fonètica, sigui per l'aspecte tan peculiar com medicinal, no hi ha dubtes que el nom i el mateix ús empíric de l'herba marina va arribar a l'Alguer des de Mallorca. Pel que fa al **raïm marí** el seu corrispectiu català és **raïm de mar** (LUTHER-FIEDLER 1986, 151) o bé **raïm de la mar** en l'àrea valenciana (DCVB, IX, 104.7) i respon a l'espècie *Molgula manhattensis* (RIEDL 1991, 597) mentre que la que m'han assenyalat alguns pescadors algueresos és la *Botryocladia botroides* (RIEDL 1991, 60) que en la seva maduració i per la nombrosa presència de grans evoca, evidentment, el raïm. Tanmateix, també en aquest cas he tingut l'oportunitat de perfeccionar la correspondència amb l'espècie correcta que, evidentment és la primera i pel que fa a l'aspecte fonètic respon a la variant valenciana.

Total veus 12: catalanes 2 (17%), altres 10 (83%)

àrea oriental-baleàrica	1: coralina
àrea occidental-valenciana	1: raïm marí
genovès	2: capellàs, llimó marí
toscà (o cors)?	1: àliga
sicilià	1: llanatx
modismes i neologismes	6: col marina, fulla de tabaco, herba ritxa, orella de frare, palma de corall, palla marina

e) la geomorfologia

La ciutat de l'Alguer seu sobre un petit promontori de 7 m. d'alçada, en direcció Est-Sud-Est a $08^{\circ} 18'$ de long. i $40^{\circ} 34' 40''$ de lat., al centre d'una costa a mig-cercle ampla més de 80 kms, amb un terrendins municipal que rodeja la ciutat per 9 km de radi, en una àrea complexiva de 22.492 hectàries. La part plana a nord-est de la ciutat és constituïda per dipòsits al·luvionals quaternaris (DELLA MARMORA 1929, II, 40; CARIA 1993, 17); al contrari la part muntanyosa composta bàsicaments per material traquític, s'estén a sud, sud-est de la ciutat i comprèn, entre els altres, el mont de les *Fogueres*, *Monte Ladu*, *Mont de les Forques*, *Mont de Vall Verd*, *Mont de l'Argentera*, *Mont de Sant Julià*, etc., mentre que en el sector nord-occidental els relleus més importants són constituïts per calcaris del cretaci com el mont d'*Olla*, *Mont Timidoni* i el massís del *Cap de Caça* (DELLA MARMORA 1929, II, 41; CARBONELL 1969-79, 595; CARIA 1993, 17). La geomorfologia costanera consegüentment es presenta amb dos aspectes peculiars tant a Nord de la ciutat, fins a l'Argentera, com a Sud fins a Cap Marrarju. El litoral que des del port de l'Alguer s'estén fins a *les Salinetes*, a la vora de l'estuari on desembiquen les aigües de l'albufera del Càlic, és caracteritzat per dunes fòssils quateràries, constituïdes per finíssimes sorres silícies, utilitzades empíricament en la fisioteràpia de les malalties dels ossos (artrosi, artritis, etc.) per la població algueresa. L'indret, també per la seva riquesa de iode, va veure la realització, a principis d'aquest segle (1914), de l'Hospital marí "Reina Margarida", per un donatiu del Comte Larco (MASTRANDREA 1954). A partir de la Punta del Gall (Fertilia) la costa segueix encara baixa, però rocosa, alternada amb petites i sorrencoses entrades de mar fins al Cap de Galera. A partir d'aquesta punta fins a la Punta del Lliri la costa, formada de roques calcàries, es fa penya-segada, baixant d'aquesta manera en aigües profundes i pescoses. Entre la Punta del Lliri i el Cap de la Caça s'obre a tramuntana la gran badia de Port del Comte, profunda 6 km però amb fondals baixos i rics de grans prateries de *Posidonia oceànica*. És aquest habitat el que fa del "Port de les Ninfes" un autèntic oasi naturalístic. Rodejada i protegida a Sud per Mont Rodedo, a Est pel massís de Mont d'Olla i a Nord, Nord Oest pels turons de Mont Timidone, Punta Cristall i Cap de Caça, la badia de Port del Comte és considerada el port naural més gran del mediterrani, mentre que des d'un punt de vista històric representa l'indret on el 1354 l'armada catalana, amb l'ajut dels venecians, derrotà la genovesa, conquerint així l'Alguer (TODA 1981, 187; MELONI 1980). Superada la penya de Sant Elm, a ponent del Cap de Caça, la costa s'alça fins a la Guixera en una ratlla penya-segada, alta mediament 200 m., al llarg de

la qual la mar guanya notables profunditats, avui dia depauperades de tot element íctic i botànic, com el preciós corall de l'Alguer. Davant a aquesta costa s'encontren dos illots: "la Foradada" i l'illa Plana". Des de la "Cala del Turc" fins a arribar a la gran platja de "Mont Girat", la costa es fa baixa, però amb una seqüela d'entrades de mar rocoses, més aviat producte de l'acció dels vents dominants de maestral i de ponent.

Al contrari la costa a Sud de l'Alguer fins a "Cap Marraju", oberta sobretot als vents de mestral, ponent i llebeig, presenta una morfologia no gaire alta fins a la Punta de Pòllina. Donada la volta a aquesta punta, a redòs del "Mont de les Fogueres", trobem un conjunt de cales, després de les quals la platja de Pollina. Aquí la costa es fa alta, a redòs d'un massís muntanyós amb alçada mitjana de quatre-cinc cents metres i amb una mar davant que passa dels 30 als 80 mts de profunditat, menys explotada de la a nord, per la seva perillositat. Com es nota els accidents del terreny mantenen un nomenclator bàsicament català amb una presència majoritària d'arcaïsmes. Confrontant l'aspecte areal, resulta prou evident el pes de l'occidentalvalencià respecte a la oriental baleàric.

Pel que fa als préstecs forasters, també en aquest context resulten minoritaris respecte a la llengua catalana. Tanmateix alhora que s'evidencia la substitució de dues veus com "illa" i "illeta" en el llenguatge mariner (CARIA 1993, 134,136), és sorprenent constatar com les mateixes dues veus siguin encara en ús en el vocabulari dels pescadors de l'albufera del Càlic. Es tracta de dos episodis petits de dipòsits al·luvionals, presents a l'estuari del Riu de la Balca, naturalment un de gran i l'altre més petit (CARIA 1990, 60-61), rics de vegetació palustre i per això refugi d'ocells aquàtics de pas i sedentaris.

Total veus 44: catalanes 33 (75%), italianes 4 (9%), altres 7 (16%)

àrea oriental-baleàrica	7: <i>banc d'arena, costera, passatge, plana llonga, plana rodona, redòs, vaira</i>
àrea occidental-valenciana	12: <i>arena, bancal, boca de l'estany, cala, costa, pedra, pedra plana, penya, plana, platja, punta, seca</i>
veus comunes i arcaïsmes	14: <i>alguer (l'), arena blanca, arena fina, arena grossa, badia [†], caleta, cap, costera (alta i baixa), forat, golf, illa [†], illeta [†], rada, salina</i>
italià	4: <i>eshoco, escoll, isola, isolot</i>
sicilià	1: <i>singul</i>
sard	1: <i>pedruscola</i>
modismes i neologismes	5: <i>escoll alt, escoll gran rodó, sabió i arena, seca de fondal, vora de banyo</i>

f) la mar

També les veus relacionades amb la mar no són gaires i comprenen bàsicament tres sectors: el de la pesca amb veus com ara *foguejar* (les aigües foguejen quan el sol és baix a l'horitzó i és l'hora més propícia per a pescar els calamars), o bé *fondal*, *fondo*, etc.; el de la meteorologia com ara *marejada*, *mar de ponent*, *mar de migjorn*, etc.; i finalment el de la navegació com ara *estirassa*, *onda*, *traïta*, etc. Com es nota, abunda encara l'element català respecte a l'italià i als elements híbrids de formació autògena. De l'italià tenim un modisme "mar llonga" que juntament amb l'*estirassa* són molt temudes pels pescadors, car és un moviment ondós que procedeix de migjorn i provoca el mareig fins i tot als més experts llops de mar. Entre les diferents peculiaritats vull evidenciar tres probables arcaïsmes medievals: *onda* (TODA 1903, 68: "Ondas al mar, als rius major correnta") i *ondada* < ll. *ŮNDA* (REW 9059), considerats literaris al Principat (DCVB, VIII, 4; DECLC, VI, 71-60), són ben vius a l'Alguer; finalment *traïta*. Aquesta darrera veu és de procedència valenciana i es troba citada únicament en el diccionari d'Escrig (ESCRIG 1887, *ad vocem*) amb una de les accepcions molt relacionada amb la veu algueresa de "topada o reprensió forta" (DCVB, X, *ad vocem*; DECLC, VIII, 697: *Traita*). De fet, segons l'explicació donada pels pescadors una "traïta" correspon a una tupada de la proa d'una embarcació amb una (o més) onada, perillosa per la dimensió i contundència; les traïtes són molt temudes per tothom en situacions de mar dolent. Pel que fa al nombre de veus en aquest àmbit és evident l'absoluta majoria de veus catalanes respecte a l'italià; però respecte a les variants areals hi ha un nombre major de veus de procedència oriental-baleàrica (7) respecte a les procedents de l'occidental-valencià (4). Sensible és la presència de modismes i neologismes algueresos.

Total veus 32: catalanes 23 (71,8%), italianes 1 (3,1%), altres 8 (25%)

àrea oriental-baleàrica	6: <i>foguejar, fondal, fondo, marejada, poc(a) fondal, seques de gener</i>
àrea occidental-valenciana	5: <i>escuma, estirassa, marina, seca, traïta</i>
veus comunes i arcaïsmes	12: <i>braç de mar, cop de mar, llim, mar, mar de fora, mar grossa, mar de llebeig, mar de migjorn, mar de ponent, mig fondo, onda, ondada</i>
italià	1: <i>mar llonga</i>
modismes i neologismes	8: <i>alga marina, algües llimoses, al-</i>

gües plenes, correnta de banyo, fondo llasc, fondo net, marina moguda, marines de fora

g) la metereologia

Pel que fa a la metereologia es nota de seguit que tota veu recollida reflecteix la dimensió climàtica d'una terra oberta al Mediterrani. Deixaré de tocar en aquesta seu les dades estadístique relacionades amb el clima alguerès, el qual, per bé que mantingui característiques molt interessants, no segueix, des de fa anys, un criteri de continuïtat amb el passat (MASTRANDREA 1960, 9a i ss.).

L'estació més plujosa resulta ser òbviamment la tardor, seguida per la primavera, contradictòria, prou vegades, amb la suavitat climàtica que en si mateix pressuposa. L'Alguer, per la seva posició geogràfica, pateix bàsicament dos moments climàtics particulars. El primer la constant humitat congènita amb el veinatge marí; el segon és relacionat amb la Corrent del Golf que entra a nord de la península ibèrica, vorejant els Pireneus i baixant cap a Barcelona, les Balears i Sardenya. És inevitable que l'Alguer, trobant-se en aquesta trajectòria, rep tot el que arriba des de l'Atlàntic a nivell de corrents fredes, contrastades per les nord-africanes més aviat calentes o bé humides. Conseqüentment durant la tardor-hivern s'enregistren temperatures moderadament fresques i constants i altes pressions baromètriques, amb conseqüent transparència de l'aire; al contrari al llarg de la primavera-estiu les temperatures són prou altes, amb humitat constant. Durant la tardor i l'hivern les costes alguereses són, conseqüentment, afectades per mestralades o bé per llebetjades amb plujes i vents bastant tensos i que duren alguns dies. De fet el vent més freqüent i fort és el mestral; encara que tot el golf tingui la protecció a aquest vent pel massís del Cap de Caça, no deixa que almenys per tres dies aixequi marejades i onades d'una certa intensitat i força. Mes sobretot és el llebeig que causa l'amuntegament de l'alga sobre la veïna platja i costes; és d'aquest element natural que ha derivat, en època tardo-romana de la dominació, la creació del mateix nom de la ciutat (CARIA 1923, 29 i ss.). Més rars són els vents procedents de Nord, Nord-est com la *tramuntana* o el *gregal* i per això molt freds; l'Alguer ben rarament ha estat tapada per la neu, així com només unes vegades en tot l'any els algueresos coneixen temperatures sota els 0 graus. Finalment el microclima de l'Alguer resulta ésser un dels més interessants del Mediterrani, fins i tot pels efectes terapèutics.

A raó del que s'ha exposat, tota veu recollida reflecteix les situacions metereològiques conegudes pels pescadors durant l'arc d'un any.

També en aquest camp és evident que la percentual de veus catalanes és dominant respecte a l'italià; però, confrontant les àrees d'influència catalanoparlant es nota que l'oriental-baleàrica domina, si bé relativament, respecte a l'occidental-valenciana. Interessant és l'aportació autògena dels modismes i neologismes per definir, amb metàfores, determinades situacions atmosfèriques o climàtiques.

Total veus 81: catalanes 52 (65%), italianes 3 (3,7%), altres 26 (32%)

àrea oriental-baleàrica 24: *algua de cel, algua de pluja, cel net, cel tapat, embat, embatol, gregal, llebeig, llebetjada, llebetjol, nuvolada, ploure, ponent, ponentol, posarse'l vent, raio, réfega de vent, regolfar, roia-da, rosada, temporal, tromba marina, vent a la terra, vermelló*

àrea occidental-valenciana 15: *alè de vent, algüeta, anella, arc, banc de hòria, hòria, calma blanca, calor, llevant, pluja, tempesta, tramuntana, troberes, vent siguit, xaloc*

veus comunes i arcaïsmes 13: *cel estrellat, fortunal, llamp, llevantol, migjorn, núvol, núvola, tro, ull de sol, ull de vent, vel marí, vent, vent refresca*

italià

3: *caldàina, cicló, saeta*

castellà

1: *sereno*

napolità

5: *bafonyo, calandrela, calmeria,*

ventarel·lo, xaro de vent

sicilià

1: *maistra*

sard

1: *bodina*

modismes i neologismes 18: *algua a gerres, algua i vent, ària neta, ària tapada, bon temps, calma de vent, candufa, cua de vent, cues d'estrefa, estiu de Sant Miquel, fumetxa, maestralol, ploure a cel obert, senyal d'embat, temps mal, tesa l'embat, vent de banyo, vent de jornada*

h) la navegació

Al contrari que en d'altres ambients mariners mediterranis com ara l'Abruzzo-Molise (BOTTIGLIONI 1963, 8) la navegació en les mars alguereses particularment dins del golf no ha estat mai considerada perillosa, tant quan s'anava per mar amb vela, com a motor. La mar, però, esdevé perillosa quan hom surt fora del "Cap de Caça" o bé baixa en direcció de Cap Marrarju. Segons el que tots els pescadors entrevistats han confirmat, el perill és de sempre relacionat particularment amb dos vents: amb el mestral i amb el llevant. El primer condiciona tota embarcació que es trobi a nord-oest del Cap de Caça i ningú no es pot consi-

derar al segur, fins que no en dobla les penyes i troba redòs en la badia de Port del Comte. El segon, el llevant, arribant des de terra impedeix que tota embarcació que es trobi a sud o a ponent de la ciutat pugui fer port a l'Alguer. Per aquesta raó de temps immemorable els pescadors algueresos a més de conèixer les tècniques d'anar per mar, amb vela o a motor, han de conèixer, sobretot, si bé de forma empírica, les condicions meteorològiques que anticipen situacions. Per aquestes bàsiques raons els pescadors algueresos han practicat llur feina quasi sempre sota costa o màxim entre les tres milles a causa d'aquesta natural perillositat.

Pel que fa a aquest específic camp semàntic es nota una riquesa de veus catalanes (70) respecte a les altres llengües i dialectes; tanmateix dins d'aquesta matisació es nota un pes major de l'àrea oriental baleàrica respecte a l'occidental valenciana. Interessant, entre les altres, és la presència d'una veu toscana "estracos" < **stracco** "relicte" (*Diz. Mar.*, 1002: "**Stracchi** [tosc.]: relitti (Piquè, s., "Ributti del mare"). Breve mare Pisa [1343]:... et marinatichi et *stracqui* et cose in mare..."). Es tracta evidentment d'una veu metafòrica molt antiga, entrada en l'alguerès mitjançant el cors, en època indeterminada.

Total veus 109: catalanes 70 (64,2%), italianes 10 (9,1%), altres 29 (26,7%)

àrea oriental-baleàrica 24: *acostar, amallar, anar a fondo, anar a pico, assocar, avaria, descarregar, donar fondo, embarcador, empavesar, endreçar, govern, governar, hissar (les veles), nu, orientar, patró, remolcar, timoner, tirar l'àncora, trincar, varar, virar, vogar*

àrea occidental-valenciana 21: *aguantar, aganxar, amainar, anar costa costa, armar, arrancar, atracar, donar volta, dragar, embragar, escandallar, estivar, fanal, gúmena, nàufrag, naufragar, naufragi, naval, salpar lo ferro, tesar, xurma*

veus comunes i arcaïsmes 25: *aguindar, anar a la deriva, anar sense govern, bita, bordejar, cònsol, corrir lo golf, costejar, desplegar les veles, donar vela, embarcar alqua, escandall, fer proa, moll, nàutica, navegant, navegar, perdre el timó, perdre el govern, port, posar la proa al vent, proejar, sobrevent, sotavent, untar*

italià 10: *arritzar, boa, catsar, desbarcar, embando, esbocar, fer testa, llascar, proés, vela a riva*

castellà 2: *dàrsena, pita (sima de)*

genovès 2: *amorrar, arrembar*

napolità 1: *remitjar*

sard 1: *botar*

toscà o cors

1: estracos

modismes i neologismes

11: amossar, barca a la vela, barca apopada, barca en rodo, cos mort, escat, fatxa (vogar de), masquiar, millo marí, navegar amb el vent amb popa, sumar

i) la pesca. i 1) *les classes de pesca*, i 2) *els instruments: ormeigs i arts de pesca*

També en aquest camp es nota una riquesa de veus catalanes (122) majoritàries respecte a l'italià (49), que amb les altres que queden sumarien a una altra meitat (129). Des del vessant areal, les proporcions entre les veus són quasi les mateixes: 24 oriental-baleàriques i 21 occidental-valencianes. Pel que fa a la pesca, com he ja anticipat supra d'aquest assaig, a l'Alguer ha estat quasi sempre costanera (entre les tres/quatre milles) i, segons del tipus d'instruments utilitzats, es pot classificar bàsicament en "pesca de fonal", "pesca de superfície" i "pesca de'n terra". En aquesta seu tractaré d'aquestes classes de pesca que, amb el temps, han també qualificat les feines relatives, tot indicades amb formes substantivades de clara derivació dialectal italiana relativament antiga. Així, el qui pesca amb xarxa és diu **ret-saiolo**, (amb sufix **-olo** per analogia amb altres veus de derivació italiana com "campagnolo, boscaiolo, etc.). El neologisme alguerès procedeix doncs de l'it. "rezza" o sigui "tremaglio" < lat. *RĒTIA* (REW 7255). El qui pesca amb nances es diu **nassaiolo** < it. "nassarolo" (DEI, IV, 2550.1), derivat substantival del ll. *NASSA* (REW 5838), d'origen desconegut. Al contrari qui pesca amb palangres es diu **palanguizaro** < gr. *polyánkistron* "més hams" (DEI, IV, 2727: **palàngaro**): la veu és de probable procedència siciliana i fa referència a potents barques a motor que traginen palangres de superfície (*Diz. Mar.* 565: **Palangresari**). Finalment el qui pesca amb llençes: **llençaro** (amb sufix **-aro**, per analogia amb palanguitzaro) derivat d'una probable base catalana llençaire < llença (REW 5072: *LĒNTEUM*) amb calc sufixional **-aro** < **-arius**, per derivació dialectal it. (com per ex. el romà "stagnaro").

Com he suara dit, la pesca que hom practica en les mars alguereses és bàsicament costanera i no pas d'altura. Aquesta darrera forma presuposa una certa modernitat car, a part de les distàncies, avui dia es pot fer només amb potents vaixells a motor. A l'Alguer mai hi ha hagut tradició d'aquest tipus de pesca típica més aviat en l'Adriàtic, a llarg de Lampedusa, a les Canàries, al Marroc, etc. La tradició pesquera a l'Alguer, inclosa la del corall, s'ha fet sempre amb barques a vela i -a partir d'aquest segle-, a motor, no més grans d'un llaüt. Conseqüentment els

arts i ormeigs de pescar utilitzats eren, i d'alguna manera, encara avui ho són l'**aixaviga**, la **llampara**, la **tartana**, el **bolitx**, la **manaita**, el **tremall**, els **palamits**, les **nasses**, el **bolo**, el **volentí**, etc.; especial pesca costanera és també la que es fa amb el **budroni**, **a canya**, **filatxone**, **a l'encesa**, amb el **rall**, etc., expressió d'una certa antiguitat (vegeu l'apèndix). Avui dia alguns dels arts de pesca introduïts modernament amb els napolitans han desaparegut com ara la llampara, la tartana i la manaita tots substituïts pel damnosíssim **tremall** que, junt amb la pesca a vent del peix espasa, feta pels sicilians, i practicada al llarg de les costes alguereses amb "xarxes a vent", constitueix una de les principals causes de depauperació de l'ictiofauna algueresa; però el tremall és sobretot perjudicial per a la pesca de la llagosta. D'aquests arts de pesca desapareguts de la tradició algueresa moderna crec que és prou interessant oferir-ne un petit estudi de cadascú.

La llampara

Entre les diferents maneres de pescar amb xarxa un art particular era representat per la **llampara**. Veu del llatí tard la **llampara** < *LAMPÁDA* (REW 4870) difosa en el meridió italià probablement del napolità (ALTAMURA 1956, 132: **lampara**: "barca da pesca notturna fornita di grosse lampade ad olio") i d'aquí a l'alguerès. En principi sota aquesta accepció s'entenia la gran llum a acetilè que servia per atreure el peix blau (sardina, enxova, verat); per extensió, la mateixa veu servia per definir sigui l'art que l'embarcació mateixa, amb la qual es feia aquest tipus de pesca (DEI, VI, 668; *Diz. Mar.* 1937, I, 378). La **llampara** (vegeu el dibuix a l'apèndix) era concretament una xarxa a la deriva del tot igual a la que a Peníscola, a Vinaròs i a Castelló hom anomenava "la llum o bé l'encesa" (AYZA ROCA 1981, 245 i ss.); al contrari a Catalunya, segons la descripció que en fa Joan Salvador al 1722 (LLEONART-CAMARASA 1987, 45) o bé Roig al 1927, aquest tipus de pesca suposava el mateix principi de grumetjar el peix amb una llum al lloc més adient; s'encenia una "faitó" i una vegada atreta la mola de peixos, venia circumdat amb una xàvega que des de terra venia salpada. En el cas alguerès la xarxa tenia la mida d'un sac amb dues ales laterals. El sac era molt llarg amb una boca de 100 m. aproximadament de circumferència i 20 m. de profunditat. Les ales tenien l'amplària de 100 m. cadascuna i podien estar erectes i submergides gràcies als suros situats en la ratlla superior i als ploms en la ratlla inferior de les respectives cordes. Per a aquest tipus de pesca servien dues barques amb rem; la primera amb els potents fanals estava al centre de la xarxa per atreure

el peix blau, la segona corresponia al *bot xivato* i era la barca amb la qual el patró peritava la quantitat del peix que s'havia acumulat sota els llums, la tercera era el llaüt que alhora de salpar la llampara es posicionava sobre el barril blanc que indicava el cable amb que s'ancorava la primera ala. El barril blanc havia d'estar a la dreta del llaüt que quedava ancorat alhora de salpar el gran sac. Aquesta pesca es feia al llarg de la costa on la mar té una profunditat de 60/80 braces.

La manaita

La veu ha entrat en l'alguerès probablement a finals del segle XIX amb els napolitans; si bé amb diferents matisacions és comú a altres indrets del meridió italià com ara a Sicília "minàiti", Liguria "minaita", Capodistria "malaide", etc. (*Diz. Mar.* 460: menàide; DEI, IV, 2421: **menàica**). Es tracta d'una xarxa per a la pesca de l'anxova i de la sardina però adaptada pels pescadors algueresos per a la pesca del gerret o de les cànteres amb un sistema del tot original. La xarxa de llarga 10/12 m., estava suspesa a una profunditat de 30 m. amb un cercle de ferro, al bell mig del qual s'hi calava un caduf de grumeig a base de sardina, pa, formatge ratllat, etc. gràcies al qual el peix entrava per dins. Naturalment la xarxa era posicionada sobre els forters dels fondals on, en èpoques determinades (Sant Josep) acudien aquestes espècies nombrosíssimes, en moles. Quan, per experiència, els pescadors comprenien que les bogues havien entrat es tirava una cima que servia per a tancar el sac i la mola quedava empresonada.

La tartana

Al contrari del dos precedents arts que eren de posta, la tartana era una mena de xarxa de bou (*Diz. Mar.*, 1037.bis) traginada per una sola barca a vela. També aquest art servia per a la pesca de peix de mola com moixó, cecllet, boga, etc. La xarxa es presentava de mida tronco-cònica molt semblant al bolitx.

Total veus 250: catalanes 122 (48,8%), italianes 50 (19,6%), altres 79 (31,6%)

àrea oriental-baleàrica 43: *acabdellar, adobar, agotar, amallar, anegar, anfaix, barcada (de peix), batiar, beneir, bolitx, brujar, brumeig, brumejar, cordella, corona, covar, degollar, desmallar, embolicar,*

encapsalar, encendre, engassar, escoltar, esmitjar, esmorzar, fregueig, freguejar, morenell, netejar, nu pla, obrir, omplir, peix, pescador, pescar, pico, prendre, tendre, tenyir, torçir, trobar, vorell, volantí

àrea occidental-valenciana 54: *aguardar, aixàviga, aixopar, ajunyar, aponar, armadura, arronsar, aturar, banyar, barraca, batalla, beure, biga, hol(o), bossa, cabrestera, ciar, creixents, cria de peix, daga, daval·lar, (em)pues, encesa, enfilat, esca, escoxar, esgarrar, esmotjar, espargir, fitora, gastar, gitar, grua, juntura, llançar, llença, llença bamba, llença morta, maniga, mariner, marineria, pasteta, peça, pesca, polpejar, punxada, punxar, rall, tallar, tanques, tinta, tremall, triar, tromba*

veus comunes i arcaïsmes 25: *acollir, a la part, assetiar, braçada, buscar, caixa de llagosta, calar a mitja alga, canya de pescar, costoir, dutjar, dutjat, enfitorar, entrada a barril, font, ham, malla (cega), mercat del peix, minyó de'n barca, ninyol, pescar a canya, pescar a l'encesa, pescateria [†], sorra [†], tartana, treballar*

italià 49: *abotsar, abotsadura, afrontadura, allestir, bestí blanc, bestí negre, bestinara, boca del gàngaro, boca de la nassa, bombardejar, contrabander, empostar, encotonadura, encotonar, encrocar, enginy, ensugat, enxinyar, esbatar, esbocar, escarroçar, escartar, espartir, esqueta, estramatsol, estrasa, llampara, mapos, marres, mig coll, moixam, nassa, nassaiolo, nu margarita, ortsa, palamit, palamitara, panno, parantsa, pesca ombra, pulpara, reds de posta, saldo, tocar, totanara, totxo, troncone, vents, veritxel·lo*

castellà 7: *abatir, abatiment, engarrar, estropiar, grumo, llumereta, paredo*

genovès 3: *nata, natel·lo, simèlo*

toscà (illa d'Èlba) 1: *hogara*

napolità 7: *atsicar, diauril·lo, fascidèla, filatxoní, gàngaro, manaita, xigarèl·lo*

sicilià 8: *campí, carreto, maistra, mantasino, palanguizaro, traïna, trainar, xacó*

sard 23: *aborrar, aixiriar, anjale, arremonir, arrontsinar, budroni, descallar, enfilcir, enguiriar, enjumar, esbicar, esbotsar, esmatiminar, espravinar, esquadriar, filada, fiquir, forrogar, jampar, matsocar, pitsali, tonu, vertigues*

cors 2: *marrufo, reda*

modismes i neologismes 28: *atsicadura, bolar, calar lo palamit, calar la reda, cap de la totanara, cap de la nassa, cap de la reda, ciar de dosso, descalomar, donzellar, engavonar, ensaldonar, esbalançar, gitar (la tinta), home d'agulla, home de llumera, home de rem, llençaro, marcadura, mare del palamit, mare dels vents, matxonar, pesca de'n terra, peu de la nassa, porta (de la nassa), pres del fred, retsaiolo, trainador*

l) els refranys i frases fetes

El material recollit sobre aquest camp, evidentment, no és gaire nombrós; però crec que el conjunt de refranys i de modismes ha estat molt més abundant i que molt bona part s'ha perdut a nivell de memòria popular en aquestes darreres generacions de la mar. El món refranyer, en la paremiologia marinera algueresa, es redueix a un conjunt prou escàs de temes quasi sempre relacionats amb els oficis de la pesca més que no pas amb la nevegació. De fet, a exclusió de dos d'ells (Cataldi i Lauro) que van ser també navegants, els altres han estat pescadors i la seva navegació amb llaüts no ha anat més enllà del Cap Frasca, a les vores d' Oristany on hom practicava la pesca de la Llagosta a partir de l'abril de cada any.

A part d'alguns refranys de caràcter general (**qui no risca no pisca; poca sima, poca mariner; a qui treballa una sardina, a qui no treballa una gallina**) n'hi han d'altres que matitzen una sèrie de consells comportamentals (**si se ixi a gener, se porta lo peix al pane; si no tens fortuna, poc importa que t'aixequis maití; si vols la galleta, és penjada a los Lleons**, etc. Conseqüentment el refranyer mariner reflecteix quasi sempre el món pesquer on s'ha format i perpetuat com ara els aspectes calendàrics de la pesca (**los guarallos són arribats!**; **per l'Anunciada lo muntoni se prepara**, etc.), la moralitat o menys dels pescadors (**lo peix pudi del cap; lo mandró és a l'últim gavó**, etc.); la mar i amb la seva duresa i perillositat (**no han banyat los crocols!**, **no han fet pitzali!**, etc.), la metereologia (**vent de migjorn, peix al forn; vent de xaloc, peix en lloc**).

Confrontant aquest recull amb altres de caràcter general (STRAFFARELLO 1883) o bé sectorial del món mariner mediterrà (BREGLIA 1957, 73-77; LA SORSA 1940, 311-340) hom nota com el refranys i modismes algueresos expressen una caracterització, si volem, peculiar en la seva creació metafòrica. Tanmateix, la influència cultural catalana marinera és en general evident (vegeu per a tots AMADES 1979, XV, 1020-1030) sobretot en algunes formes de probable procedència valenciana com ara "xaloc, peix enlloc" (AYZA-ROCA 1981, 131: "xaloc, molta mar i peix poc"), o bé "Salpa i dona, tot l'any és bona" (AYZA-ROCA 1981, 133: "la salpa i la dona, tot l'any és bona").

m) els talassònims

Als topònims costaners ja publicats en un treball precedent (CARIA 1983, 42-47; 131-140) està íntimament relacionada l'existència del

talassònims o sigui els noms dels fondals de la mar on, una vegada localitzada, per casualitat, una àrea pesquera, el patró, o més aviat l'amo de la barca, mirava cap a terra i seguint un elemental criteri trigonomètric, fixava en la seva ment dos punts de la costa, *síngols* (en català "senyes") diametralment perpendiculars a la seva barca, per tal de realitzar un angle recte.

A aquest punt batejava el fonal amb un nou nom que, tal vegada, era una de les mateixes senyes costaneres. Tanmateix el patró, per major garantia, prenia més senyes a saber, dues altes i dues baixes, per tal d'individuï el fons de la mar, també en situacions d'escassa visibilitat. La descoberta d'un aital fonal, ric d'espècies íctiques o bé de crustacis, venia guardada gelosament per ésser finalment deixada com herència al fill major que, amb la barca, heretava, si bé "res nullius", també els fondals de la mar. Per aquesta raó els talassònims no són gaire nombrosos i davant a les senys costaneres es redueixen a un manoll de noms. *Síngol* < ll. *SĪGNA*, pl. de *SĪGNUM*, és probable manlleu del lèxic mariner napolità *singo* (ALTAMURA 1956, 226). Però existeixen altres variants dialectals en l'àrea meridional italiana com el sicilià *singu* (TRAINA 1877, 411), el tarentí *senga* i l'irpinès *sengà* (REW 7908). La veu en qüestió deu haver substituït en època moderna el català *senya* < *SĪGNUM* amb el mateix significat (DECLC, VII, 809), a raó de les sensibles migracions que des de la regió campana i siciliana hi han hagut a l'Alguer entre el XVIII i el XIX (MORI 1950, 12; CETTI 1778, 161). La reducció a l'alguerès de *singo* inclou dues normes fonètiques, ara fa temps, ja consolidades; la primera és l'aparició de la /o/ àtona final a /u/ a partir dels primers lustres del del XVIII (CARIA 1990, 39); la segona toca la formació del plural, si bé rarament, en mots que surten per vocal. En aquest cas l'alguerès hi afegeix, per analogia, el grup /s/, com per exemple en *café* > *cafels* (VENY 1986, 111).

Conclusions

Després d'aquestes breus ullades als camps semàntics tractats, cal extreure'n algunes conclusions que sintetitzin els resultats generals i sectorials -encara no del tot definitius-, aconseguits amb el recull del repertori mariner:

1 - Sobre un total de 1150 veus, 617 són de procedència catalana, constituint un registre lingüístic en si mateix.

2 - Matisant les àrees de procedència es pot afirmar que sobre 617 veus 307 podrien ser considerades arcaïsmes, tal vegada, pretèrits al Principat i no pas a les àrees laterals. De les 310 veus que queden, 162

podrien ser atorgades a l'àrea occidental/valenciana i 148 a la oriental/balcàrica.

3- De notable interès és la creació autògena i de forma híbrida de veus i modismes que ben mereixerien un estudi a part. Tanmateix observem que llur creació és conseqüent a l'afebliment de la memòria lingüística dels algueresos sobretot en aquests darrers dos segles i que toca particularment el vessant faunístic (peixos, crustacis i mol·luscs), botànic (flora), la mar, la meteorologia, la navegació i la pesca.

En la definició dels elements tècnics del casc, de la vela, de la fauna (peixos de mida gran), de la navegació i sobretot de la pesca, notable és la influència de l'italià encara que les concordances amb el català siguin majoritàries. Relatiu és, al contrari, el pes del sard amb un total de 40 veus, o bé del cors amb 8 veus o del genovès amb 20. La mateixa cosa, finalment, es pot dir pel napolità amb 29 veus, pel sicilià amb 20 i sobretot pel castellà amb 19, etc.

Davant de tota aquesta sèrie d'elements, alguns estudiosos de la llengua han emmarcat l'alguerès dins els destins ineludibles de la història: la seva desfiguració i substitució com si fos el cas límit dins el dia-sistema català. Així tot, es pot dir que el seu parcial hibridisme lèxic o bé la seva actual desfiguració el fa més híbrid que el mallorquí, el menorquí o bé que l'eivissenc i que el mateix valencià? Per què no es vol admetre que les lleis fonètiques de l'alguerès han quedat gairebé íntegres (per cert molt més que alguns dialectes mallorquins), cosa que ha permès un procés d'adaptació i d'integració de tota aportació estranya al català, determinant el que avui pren el nom de dialecte alguerès? És veritat que aquest dialecte representa plenament el curs de la història de la llengua catalana en aquesta ciutat que fou de la Corona d'Aragó; ara bé, la qüestió que es vol plantejar és la següent: és just que aquest dialecte hagi de ser abandonat al caos de la vulgarització o bé ha de ser-ne projectada la seva emancipació i normalització? Aquest dilema el deixem, com a plantetjament, per una futura renaixença d'aquesta ciutat, catalana per força de coses.

Rafael Caria

APÈNDIX

ARXIU HISTÒRIC DE L'AJUNTAMENT DE L'ALGUER. *Ordinationes ffacte pro magnificos [...] Consiliarios Civitatis Alguerii*, 1526, dins *Llibre de Privilegis (Còdex D)*, ff. 93-100.

.....
omissis

De Pescadors

Capítol LVII

Item és stat ordenat per los magnífichs consellers que tot pescador o venedor de peix aja de vendre y servir primer que degun al senyor sereníssim Loctinent general, al senyor governador, als magnífich Veguer y consellers, capellans y frares, trobantse presents los compradors dels sobre dits y essent request pague les sots pena de sinch sous.

Capítol LVIII

Item que tota manera de peix, vermell, blanch, morenas, congras, y calamars, se ajen de vendre a rahó de sis diners la liura sots pena de sinch sous y tot **peix de stany** y **salpas** que sien smocades [sic] e tot peix de canya que es vendrà a hull que les ponga sis diners la liura.

Capítol LVIII

Item lo **jarret**, **bogues**, **sardines**, **secrets**, **polps**, e **sipics** a rahó de quatre diners la liure y que no y agen mescla de altre peix, com és **moixó** y scanyavelles sots pena de sinch sous, és entés dels polps que pasaran una liura lo que no pasaran se poguen vendre a dos liures.

Capítol LX

Item tota **to(n)yina**, emperador a rahó de sis diners la liura.

Item les **anguilas** a rahó de deu diners la liura que sian frescas y no lluedes.

Item lo moixó, **llagostas**, **lomàntols**, **cabras** tot peix de closcha a rahó de tres diners la liura.

Item tota bestina com és mussola, casso, ragada, **gat**, scat o altra consem-

blant smoradas [sic], llevadas alas y morros, se agen de vendre a rahó de tres diners la liura y no més tots sot pena de sinch sous.

Capítol LXI

Item tot peix fumat y sech se aja de vendre a rahó de dotze diners la liura excepto los mognedos (?) que valgue XVI diners la liura y no més avant.

Item lo peix ramullat a rahó de vuit diners la liura sots pena de sinch sous.

Capítol LXII

Item que tot pescador qui pescarà peix en las mars de la present Ciutat so és del Cap de Marratge fins a Portixol a quel tal peix agen a portar y vendre en la present Ciutat, so és que nol puguen portar ni vendre fora de la Ciutat sots pena de vint sous.

Capítol LXIII

Item que qualsevol pescador, o altra persona, no puga salar ni fer salades de ninguna natura de peix, per fer albitre per revendre si donchs no avia molta abundància de peix en la present Ciutat y asò a coneguda del mostassaph sots pena de vint sous.

ASCAL, b. 855, f. 1, *Ordenassions de pescateria*, 1609.

Ventse lo dret del peix fresch se ha portarà en la p[rese]nt Ciutat pescat tant en la mar com en lo estany Caliguos y dins per temps de un any, qual comensarà ha córrer des del dia que se lliurarà qual se continuarà al peu del albarà.

Primerament, que tot pescador e altra qualsevol persona que portarà peix fresch tant de les marts com del estany y dins de qualsevol gènere y espècia sian que sian tinguts y obligats de portar y fer aportar aquells en la predita ciutat y dins la pescateria de aquella y se aja de vendra a pes del modo y manera següent, és a saber: tot lo peix que se pendrà y pesquerà en les mars rius com és **Pagiell**, y **anguilas**, **calamars**, **Molls**, **Juelles**, a rahó y preu de un sou y sis dines la lliura y no alzar sinó abaxiar de allí en abaix tant quant voldran y lo peix del Caliguo y de la **encesa** ab les **salpes** y altres diversitats de pexios a rahó y preu de un sou y dos dines la lliura dels que no són mencionats dalt y que no pugan exedir, no muntar més de un sou y dos dines per lliura sinó abaxiar com està dit y lo peix de la **axiavaga**, lo granat, que se vene a rahó y preu de un sou y dos dines la lliura exepete les **bogues** que se pen-

dran ab dita axiavaga que si no són que sis fassan lliura nos pogan vendra per peix granat y lo demés de dita axiavaga com és **Jarret, Muxió, Seclet**, y demés peix menut a rahó y preu de vuit dines per lliura y no més, entenentse que les **sardines** se venan y ajan de vendra al mateix de vuit dines la lliura y sempre y quant ne prenguessen tantes de dites sardines que no las pogan vendra lo mateix dia, que las aportaran, que en lo endemà las pogan salar y si ne portassen tantes que no se poguessen vendra lo mateix vespra que en tal cas las ajan y degan tenir fins en lo endemà a mig jorn y de allí en abaix les pogan salar si voldran com està dit y lo mateix sen tenga de **tuñynes**, les quals se venan a set callaresos la lliura y lo **peix bastí** com és **gats, polps, muscles, escrites**, y tot lo demés peix bastí al mateix preu de vuit dines la lliura y les **llagostes** se venen a rahó de deu dines la lliura sota pena de quinze lliuras pagadores y retidores lo ters al ospital, laltre al acusador y laltra al veguer Real que de aquella farà execució, qual ters tocant al dit ospital no sen puga fer gratia ni menció alguna.

Item, pagarà lo venedor per tot lo genero de peix granat tant de mar com de Estany de Caliguo y rius o **de canya** al arendador de la p[rese]nt ynpositió, quatre dines per cascuna lliura y lo peix menut de escorchia bestina i de **exiavaga** a dos dines per lliura de peix tant venut aquell com donantlo y llensanllo ab açò en preo que los dits pescadors pogan vendra lo dit peix granat ab totes les altres diversitats de peixos a la dita rahó y preu demunt dit sots la matexia pena partidora pro ut supra.

Item, per evitar fraus que porrían seguir que lo comprador de la p[rese]nt ynpositió puga haver y collir millor son dret y sapran qui aportarà dit peix, és estat ordenat que ningun pescador ni altra qualsevol persona puga vendra ningun genero de peix fresch ni aportar en sa casa per menjar ni donar, que aquell no sia per lo dit arendador en dita pescateria pesat y del que dit peix pesarà puga haver dit dret per que frau ningú se li sia fet y si lo contrari faran sien ynsidits en la sobre dita pena de dites quinze lliuras partidora pro ut supra y sots la matexia pena que en la matexia hora que arribaran les barques de pescar ajan de portar tot en dita pescateria y en cas fos tant lo dit peix que no se pogués aportar tot en dita pescateria ho ajan en la matexia hora de denuntiar al dit arendador de dit dret.

Item, que sia lisit y permès a dits pescadors pendre lo peix hauran mester per provisió de llur cases tant solament per manjar, pagant lo dit dret sots la matexia pena.

Item, és estat ordenat que sia licit y permès als dits pescadors que lo peix que no hauran pogut vendra essent estat aquell per tot lo dia en la pescateria, vendre aquell lo endemà ab que sia bo y rebedor revist emperò primer per lo mostasaf y revesadors y de dita revista no ne ajan de pagar res, essentse lo contrari ynsidescan en la dita pena de quinze lliuras pagadores pro ut supra.

Item, per llevar tots llitigis volen ses Magnificències que lo arendador

del p[rese]nt dret no puga donar llicència a ningun pescador ni altra qualsevol persona, de vendra lo peix fora de dita pescateria en la casa del mateix pescador o altres sots pena de sinquanta ducats aplicadors lo ters al ospital, laltre al acusador y laltre al Veguer que de aquella farà exepció, dels quals béns tocant al ospital no puga fer gratia ni mercè alguna y sots la dita pena lo dit arrendador no puga comprar lo peix de dits pescadors y ferne albitre y salarlo sinó pendre lo que per provisió de sa casa haurà de mester y que sia obligat lo dit arrendador donar als dits pescadors vuyt per sent de taras ultra les taras de la romana y si venessen dit peix dits pescadors fora de dita pescateria sens llicència dels consellers o del arrendador caigan en la matexia pena.

Item, volen ses magnificències que no sien tinguts ni obligats pagar lo dit dret los que per llur pasatemp aniran a traginar, **pescar a canya y freguegiar** per pendre **morenes** o altre peix ab que aquells no venian dit peix ni lo donen a altri sinó que lo mengien en llurs pròpies cases y acò a coneguda dels consellers conforme las calitats de les persones y en cas venesen dit peix aquells ajan de vendra en dita pescateria pro ut supra.

Item, pagarà lo arrendador y comprador de la present ymposició lo preu dirà en dit arrendament per terces conforme a hús y costum e si los albarans dels drets de la present ciutat al clavari de la dita ciutat o altra percona, o percones, que los dits consallers voldran y hordenaran y no a dinguna altra persona de terç, e, per ço se obligan com a deute real y fiscal y pena de terç e ne donaran bones e suficientes fermances a coneguda dels dits consellers.

Item, no volen los dits consellers ésser tinguts ni obligats al arrendador de la present inposició de mal temps, fortuna de mar, cossaris axí de enemichs com de amichs, o, federats o qualsevol prohibissions axí en al[tre]s com en particulars per qualsevol oficials axí superiors com ynferiors fosen fetes durant lo dit arrendament per lo que no poguessen pescar ni portar peix per mar o per terra ans volen que lo dit arrendament estigua en lo mateix lloc, e que la mitat estaria si lo dit dret no hagués arrendat exepat si sesdevenia lo que Deu no vulla que dins la present ciutat hi hagués pestilència de la qual dins de aquella fossen morts fins en quinze persones ho, hi hagués guerra en dita ciutat que enemichs la tinguessen asetiada que llavors sia en facultat del comprador renuntiar dit dret a la cuitat pagant empero per porrata del temps lo haurà tingut fins la jornada lo haurà [...] sen aja de fer acte de notary.

Item, los dits consellers en nom y per part de cuitat prometen fer haver y thenir lo dit dret al comprador qual qui serà e li seran tinguts de ferma y lleal evicció contra qual sevol persones justa la forma dels p[rese]nts capítols per lo que ne obligan los béns y rendes de la ciutat ab les solites y acostumades renuntiations jurament.

Item, més avant volen los dits consellers que si lo comprador del present dret farà o yntenterà debat o qüestió que ans de sa pretesa aja de pagar lo preu dirà en lo dit dret justa la obligació fahedora com a deute fiscal en poder del

notari infrit sens dilatió alguna nec als y a la dita satisfatió feta en nom all[tre]s resten illesos lo dret de la cuitat y del comprador encara que la pretentió tal resultat del arrendament del mateix dret.

Item, se reservan los dits consellers presents y esdevenidors que si en los presents capítols ho en algù de aquells hi haurà o per avant y hagués algunes coses obscures o dubtosas ho yntentasen debats y questions entre lo dit comprador o compradors o altres percones que ses mag[nificèn]cies hajan de interpetrar y declarar y ésser los vers jutgies una y moltes vegades a la determinassió dels quals ajan destar sens haver recors a altre jutgie superior ni appellatió nec al[tre]s per quant volen dits consellers ésser los vers jutgies de aquells.

Item, lo dit arrendador ultra lo dit preu y dirà en dit arrendament donarà y pagarà a les persones infrascrites les quantitats que abaix sespecificaran estant enpero aquells en cuitat y estant fora per porrata en lo modo següent:

Primo, al Rev[everendissim] señor Bisbe vint y sinch lliuras lo any, a cascun R[evere]nt canongie sinch lliuras lo any, a cascun prevere tres lliuras lo any.

Item, a cascun diacre y japons que realment serviran en la iglésia a cascú de aquells vint sous lo any.

Item, als Reverents Pares de la companya de Jesús en dit colégi setze lliuras lo any.

Item, als Reverents Pares de La Pietat deu lliuras lo any.

Item, als Reverents frares de Sant Agusti vuyt lliuras lo any.

Item, als Reverents frares de Sant Francesch trenta lliuras lo any.

Item, als capellans y percones religioses se lis darà lo peix que volran comprar per son mengiar serà menester, sens pagar dret algú per ésser exep-tats.

Item, als pobres del ospital de la present cuitat sinch lliuras lo any pagadores per terces.

Item, al capella del ospital tres lliuras lo any pagadores per terses.

Item, als seminaristes compres lo Rector del seminari deu lliures lo any.

Item, se declara per llevar debat y qüestió entre la cuitat y lo comprador o arrendador del present dret que del preu se hi dirà en dit arrendament se puga tenir vers si tot lo dret del peix que los senyors ynquisidors compraran del qual peix haja de tenir compte y cobra[nt]-ne clavisia de la percona, o, percones que dit peix per dits senyors ynquisidors somptaran del qual dret per ésser persones eclesiàstiques són exepes ells y llurs famílies e si los familiars en nom de dits ynquisidors, o, als prenguessen, o, comprassen peix que aquells tals ajan y degan de pagar dit dret com sia que aquells no sian franchs del dit dret conforme la lletra de sa magliesta[nt] ab la qual declara y vol que no sian exemps sinó tant solament la perçona, o, persones eclesiàstiques.

Item, en virtut del consell de Sant Pau tingut a trenta de juny 1618 se ha

determinat y ordenat que se puga vendra lo peix de quaresma a hull y no a pes a com lis donarà gust y que tot lo demés temps del any aja de anar a pes com està dit y que los que pescaran en mars de la cuitat ajan de vendra aquell en cuitat com dalt se diu y venentlo fora cuitat ho en altra qualsevol cuitat port habitant o desert o en altre qualsevol lloch del Regne per molt que no pesquen en dites mars de la cuitat sinó la esca caiga en pena de quinze lliuras lo ters al mag[nífi]ch veguer Real y laltre al acusador y laltre ters al arrendador.

Item, se ha ordenat en dit consell que tots los pescadors que no pescaran y vendran lo peix en la cuitat tant de carnaval com de quaresma no pugan vendra dit peix sinó a quatra dinés menys per lliura dels preus senyalats a pes ço és lo peix de buit y de catorsa dinés la lliura a sou la lliura y lo peix menut bestí y llegostas a rahó de dos dinés menys per lliura y no obstant que se vene a manco com està dit pagaran a la cuitat ho al arrendador lo dret de dit peix conforme al p[rese]nt albarà sots pena de quinze lliuras lo ters al ospital laltre ters al acusador y laltre ters al mag[nífi]ch Veguer Real y en la matexia pena caiga lo arrendador que darà llisència o consentirà de vendre a més preu del que se conte en lo p[rese]nt capítol.

Item, que nenguna persona puga vendra peix a ningun forester que primer no aja venut tot lo dia al pobla sinó és que sia en les sich hores de la tarda havent primer venut al pobla sots pena de tres lliuras al mostasap.

Item, pagarà lo arrendador ultra lo preu que hi dirà dos dinés per lliura al secretari del consell de la cuitat y altres dos dinés per lliura als veguers y açò encontinent que serà lliurat dit dret com és acostumat e qui hi dirà no sa'n puga desdir.

Item, pagarà lo arrendador ultra lo preu hi dirà encontinent serà lliurat vynt y sinch lliuras.

Item, pagarà les refections als dits capellans, eclesiàstichs y demés com dalt està expressat per terses ço és la primera a 9 de setembra primer vinent la 2^a a 9 de jener primer vinent y laltra a 9 de maig primer vinent de 1619 no obstant que les terses caiguen molt après de dits térmis.

Antoni Jaume Secretari.

ASS, *Atti notarili originali, Tappa di Alghero*, Salaris Antonio, b. 8, vol. 38, cc. 5-5v, *Inventario di Patrò Natali*, 13 maggio 1688.

5

Inventari de les robes i coses se són trobades en la falugetta que governava Patrò Natali; fet à instantia y requesta de Bernat Suffir; en nom y per part de [...], quals són les sigüents:

Primo, una **vela** ab lo sou **bullacó**.

Item, un **abre** ab la sua **antena**.

Item, quatre **rems** llons y dos petits.

Item, un **timó** ab lo sou argan.
 Item, un calderó de aram.
 Item, un **llampió**
 Item, una **axia**
 Item, una **raspa**
 Item, un parell de **tanallas**
 Item, tres **barrinas**
 Item, un **martell** ab un **escarpell**
 Item, una **sach**

5v

Item, un **barrill** de aigua
 Item, una **massa** ab dos palos
 Item, tres parals
 Item, un cap de erba
 Item, una asta de *colacone*
 Item, un barral de terra
 Item, un **bolantí** sens plom
 Item, una ràbia per fer las tenda(s)
 Item, tots los **païols** de **popa a proa**
 Item, las suas **farcas** de **popa a proa**
 Item, lo **ferro** ab tres **marras**.

Totes les quals coses són usades y se són entregades a Joan Baptista Bartoloto; lo qual present confessa tenir en son poder tant dit falagueta, com y les sobreditas cosas dalt expressades; presents per tots a la entrega P[atr]ó Joan Baptista Pisan y P[atr]ó Fernandes Volpe, Alguerii habitatores; y dit Bartoloto ferma de sa ma.

ASS, *Atti Notarili Originali, Tappa di Alghero*, Salaris Antonio, b. 8, vol. 38, cc. 56-58, *Inventario Patró Agustí Baró*, 15 febbraio 1692.

Inventari de la heretat y béns del q[ua]nda[m] Patró Agustí Baró, fet à instància y requesta de les persones de Gullem Alciator y Acorrau Gramunco, curadors de la heretat y béns del dit q[ua]nda[m], lo qual se comensa en nom de la Santa Creu, y se ha trobat las cosas sigüents:

56

Primo, un **lleüt** que se troba en lo Portal del Mar de la present ciutat, ab sos **abres**, que són **mestra y trinquet**, y juntament ab sas **antenas**, dit llehüt se nomena Ignas Maria Santa Anna, dins lo qual se ha trobat lo sigüent:

Primo, se hi ha trobat dos velas, una de mestra y altra de trinquet usaclas.

Item, un treu, y un **pulacó** usats, altre treu [...] enpeñat en setze lliuras, tretze sous y quatre en poder del Pare Agustí Malló, religiós carmelità.

- Item, una **entena** de treu usada.
- Item, dos **àncoras** y un **ferro** usats.
- Item, dos **gúmenas** de cànam usadas petites.
- Item, altra gúmena de herba usada y vella.
- Item, un **fogó** de llegna veill.
- Item, quatre **barrills de aigua** usats.
- Item, dos cartarolas petites usadas.
- Item, tres **rems** grans que servexian per dit lleüt.
- Item, dos trossos de **caps** vells de cànam.
- Item, dos **bullols** de legna, y altre petit usats.
- Item, un **esquif** ab tres parells de rems.
- Item, un **timó** ab son argadell de dit esquif usat.
- Item, una **axia**, **rastals** y **serra** usadas.
- Item, un **marteill** de ferro, sinch **barrinas**, un **escarpeill** y un parell de **tanallas** usadas.

56v

- Item, un **caldaro** de aram usat.
- Item, un **llantió** vell y tallat.
- Item, un **morter** de legna ab son baix.
- Item, quatre caxets petits veills.
- Item, una **jarra** petita per portar oli.
- Item, una castagna de Oristain, y dos setrills usats de terra.
- Item, dos **sàssulas** per la **santina**.
- Item, tres **sachs** de tela usats.
- Item, dos **velons**, hu veill y lo altre poch usat.
- Item, un **sombrero** fransès veill.
- Item, una **pessa** de **entramalls** usades.
- Item, una **fitora** vella ab sa **asta** usada.
- Item, lo **timó** de dit llaüt.
- Item, una asta de bandera.
- Item, sonqui de mestre y trinquet ab los seus orsapopas, y orsa devant ab sas **orsas** y **tallas**.
- Item, una caxeta de taules ordinàries ab son payñ y clau dins lo qual se són trobades les coses sigüents:
 - Et Primo, una **búxula**, que serveix per **navegar** vella.
 - Item, un reloge de arena axibé veill.
 - Item, una bandera de tela blanca ab sa creu vermella que servia per dit lleüt.
 - Item, un canó de llarga vista ab dos vidres de tres canons de llamia (?).
 - Item, un (...) ab la veste de forés.
 - Item, sinch camisas de tela ordinària del dit q[uon]da[m] totes velles y tallades.

Item, un gipó de cotonina blanch vell.

Item, tres parells de calsons de tela blava del dit q[uonda]m, tots vells y pedassats.

57

Item, un mocador de tela de casa usat.

Item, una benda de tela usada.

Item, una pinta de legna usada.

Item, un martellet de ferro petit.

Item, una bolsa de peill de machoni, en hont se són trobats los papers y escritures sigüents:

Et Primo, un *Consolat* fet a Ícar ribera de Genova, sellat ab un scill gran, que són fulls en quartofoli deu.

Item, un manifest sellat.

Item, una notta petita per los gastos als sinch de juliol en hont hi ha una rebuda fetta al dit q[uonda]m, per la gabella, per Rafael Amoroso, als deu dias de abril en Dian.

Item, una obligassió fetta entre dit q[uonda]m, Joseph Taulaiga...

Item, un paper en causa de Carlos Raynero contra dit q[uonda]m, datats 29 de juliol en Vila Franca en lo ayñ 1690.

Item, una notta dels gastos fiu dit q[uonda]m, en lo sequestro hi feren instant aqueill, Patró Pere Paspant, en la qual no posa ni die, ni ayñ, ni lloch.

Item, un protest fet per dit q[uonda]m, etc.

ASS, *Atti notarili originali, Tappa di Alghero*, Corbia Ignazio, b. 3, vol. 14, cc. 34-37, *Inventario del Capitano Desiderio Chape*, 16 aprile 1692.

34

Inventary de totes les robes y llegnam y veles y demás trastes se són posades en salvo de la nau del Capità Desiderio Chape que se és perduda en Cap de Galera. Són las sigüents:

Primo, una bandera de tela de vuit tels blancs y un tel vermell tallada y usada.

Item, un **farol** de la popa de la nau mal tratat

Item, lo estrall del **abre mestre**

Item, lo estrall del trinquet ab tres tallas

Item, çent y trenta-sinch tallas entre grans y petites les quals són sens **pa-**

lancas

Item, un cap de moro del trinquet ab dos **tallolas**

Item, dos **sartias** del abre mestre

Item, altras vuit sartias de mestre, sinch ab las suas bigottas y las altras sens bigottas y axí bé altras dos sartias de mestra, una ab bigota y la altra sens bigottas

- Item, dos **escottas** de mestra usadas
- Item, dos patarassos de gàbia ab tres tallolas y dos bigottas
- Item, deu sartias de trinquet la mitat ab bigottas y las altras sens bigottas
- Item, dos patarassus de parroquet, ab las suas bigottas
- Item, dos escottas de trinquet
- Item, un colono de mestra
- Item, dos escottas de gàbia
- Item, dos contra mestra ab dos tallas
- Item, lu suncu de mestre
- Item, dos contra de trinquet ab quatre tallas
- Item, vuit sartias de migiana ab las suas bigottas
- Item, quatre frasquins guarnits ab los sous amante [y] tallas
- Item, las reals ab las cadenas y bigotas de gàbia
- Item, una talla ab lo sou **estroch** del xuncu de mestra
- Item, un **xuncu** de migiana ab las suas dos tallas
- Item, una **trossa** de migiana ab las suas dos tallas
- Item, una escotta de migiana ab las suas dos tallas
- Item, un cap bo de gàbia ab las suas dos tallas y **parancos**
- Item, un cap bo del parroquet ab las suas dos tallas y sou palanch
- Item, un estrall y sartia de contramigiana ab sas bigottas

34v

- Item, estrado y contrastrado de gàbia ab dos tallas
- Item, dos brasalots y guardapeus de trinquet, y una talla
- Item, un estrado de parroquet ab la sua talla
- Item, una amante de parroquet ab lo sou xuncu y dos tallas
- Item, un xuncu de trinquet
- Item, una trossa de trinquet
- Item, vuit sartias de gàbia ab las suas bigottas
- Item, dos brassas de gàbia
- Item, sis sartias de parroquet ab las suas bigottas
- Item, un estrado de papafigo de mestra
- Item, dos bolinas de papafigo de mestra
- Item, dos brassos de papafigo de mestra
- Item, una contrascotta de papafigo de mestra
- item, quatre sartias y amantillos de papafigo de mestra
- Item, trossa de papafigo de mestra
- Item, un bras de mestra
- Item, dos embrollos de mestra
- Item, dos reversos a penons de mestre
- Item, dos contrascottas de gàbia
- Item, dos contrascottas de mestra
- Item, dos brassus de parroquet

- Item, dos brassus de trinquet
 item, dos contrascottas de trinquet
 Item, dos embrollos de trinquet y dos reversos penons de trinquet
 Item, dos boinas de trinquet
 Item, dos contrascottas de parroquet
 Item, dos amantillus de trinquet
 Item, dos amantillus de parroquet
 Item, dos boinas de parroquet
 Item, quatre sartias de papafigo de trinquet ab sos papafigos y un xuncu
 ab sa talla petita
 Item, dos brassus de papafigo
 Item, dos contrascottas de papafigo
 Item, una trossa de papafigo

35

- Item, dos **escottas** de parroquet
 Porrogatum p[rese]nt partis inventarium ad alium diem

die 17 pregdictorum

- Insiguint lo dit inventari
 Primo, dos bannas de acaestra
 Item, la **trossa** de mestre tallada
 Item, *guarda piedi* de maestra
 Item, bastarda e y bigota de sibada
 Item, dos **escotas** de sebada ab sas dos tallas
 Item, dos contra escotas de sebada
 Item, dos amantills de sibada
 Item, dos amantills de sibada y un ambrollu
 Item, dos amantills de gàbia
 Item, **brassus y pulinas**, y contra escotas y argagnus de contramigiana
 Item, dos **bragas** per alsar los canons
 Item, un guarniment de trinquet vell
 Item, un tros de cap pla de fer **strop**
 Item, un cap de fer colona de trinquet
 Item, una picaresa
 Item, altra picaresa
 Item, dos escotas de trinquet vellas
 Item, las **rissas** de la barca
 Item, un **ganxu** de ferro ab lo sou cap per tirar **làncora**
 Item, una **grúpia**
 Item, dos bussellis per dar **carena** a la **nau**
 Item, la **sàgula** de escandall

- Item, la testa de moro de migiana
- Item, las crusetas de migiana
- Item, la gàbia de migiana
- Item, las crusetas de gàbia
- Item, la testa de moro de parroqueto
- Item, la testa de moro de sibada
- Item, la testa de moro de gàbia
- Item, cruseta y testa de moro de contra sebada.

35v

- Item, deu paranguinbal ab sas tallas de carons
- Item, un **parancu** de la barca ab sas dos tallas
- Item, quatre quintars de cap vells per més o menos
- Item, quatre listas de paten 'ntres [?] y puleas
- Item, una migia gúmena vella agiuntada
- Item, migia **gúmena** agiuntada dos vegadas
- Item, altra migia gúmena agiugnida
- Item, un tros de gúmena de vint brassas vell
- Item, una gúmena nova bagnada divers y vegades
- Item, altra gúmena nova bagnada dos vegadas
- Item, una gumeneta
- Item, altre gumeneta
- Item, dos trossos de la gumeneta grossa que se són tallats, hu serà en circa tres brassas y lo altre sinch
- Item, lo cap pla del arganu
- Item, dos velas mestras
- Item, dos velas de gàbia
- Item, dos velas de trinquet
- Item, dos velas de parroquet
- Item, una vela de la migiana
- Item, una vela de contra migiana
- Item, una vela de sibada
- Item, una vela de contra sibada
- Item, un cutelasu de mestra
- Item, dos cutelasus de gàbia
- Item, una vela de papafigu, totas las quals velas són mal tratadas y foradas
- Item, un abre de maestra ab lo sou cap de moro
- Item, lo penó de la maestra
- Item, lo abre de gàbia
- Item, lo penó de gàbia
- Item, lo penó de trinquet
- Item, lo abre de parroquet
- Item, dos panets de parroquet

Item, un penó de sibada
 Item, un tros de **antena** de migiana tallat
 Item, vuit remes de la nau
 Item, quatre trombas

36

Item, vuit carretas de pesas de canons ab sos ferros [y] rodas
 Item, sinch quartors de bocaport
 Item, un triàngul per calafatar la nau
 Item, tres gabitels
 Item, la **pega** de la barca
 Item, l'arganu de la nau
 Item, un tros de filaetu ab sos ferrus
 Item, un **abre de migiana**
 Item, un abre de migiana fet en dos trossus
 Item, tres àncoras de ferro ab sas **anels** de ferro
 Item, sis canons de ferro
 Item, sis tallas
 Item, un banquet de taula, y una cadira de palla
 Item, dos ralogias de arena
 Item, tres pedrers de ferro
 Item, set llagaradas de las quals ni ha una de corda
 Item, un penó de papafigu de mestra
 Item, un penó de papafigu de trinquet
 Item, un penó de contrasibada
 Item, un penó de contramigiana
 Item, dos llansasfora de cutelasus de maestra
 Item, abre de contrasibada
 Item, dos astas de tromba
 Item, tres remes de galiota
 Item, sis cavets de fer **saorra** usats
 Item, un **caldaro** de aram per bullir la pega
 Item, dos fornils de ferro de hotta
 Item, set furnils de ferro de baril
 Item, un sobreru de ferro
 Item, una bigota ab sa cadena, y **chaveta** de ferro
 Item, una canal de tromba
 Item, vint brasols
 Item, set trossus de taulas
 Item, una **sàssula** longa per hagar la nau
 Item, dos **bullols** y un **ambut** de lleña
 Item, la ascarfa sal arganu
 Item, vint quatre **latts** de **bocaport**

36v

- Item, dos **cassas scottas** de gàbia sens sas ruduletas
 Item, onze lattaras del casar
 Item, bailu de proa
 Item, dos currijas
 Item, vint-y-una **lattas** de **curridor y coberta**
 Item, sis **serretas**
 Item, nou taulas y sinch esgatiras [?]
 Item, sinch contra pertells de canó
 Item, dos portells de canó ab sos ferros
 Item, **larganellu** de barca
 Item, tres masolas
 Item, una tromba de bota
 Item, una giarra gran de terra de oli
 Item, sent vuitanta lliuras de cavesó trets de la nau essent tallats y un ters
 ab tres bigotas de lleña ab sas cadenas
 Item, sent y trenta lliuras de **pega** comprès los barrils
 Item, quaranta lliuras de **seu** de lo barril
 Item, una caxia de coral de numero 154 marcas que en pes brut dossentas
 sinxanta lliuras
 Item, altra caxia de corals de pes dossentas y deu lliuras en la qual se hi
 ha trobat molta **arena** y axí matex se és pusada y dexada ab la marca
 Item, altra caxia de corals de [número] 151 marcadas A en pes dossentas
 lliuras en la qual axí bé hi han trobat arena
 Item, altra caxia de corals [número] 150 marcada A i a pes sent noranta
 sinch lliuras comprès algun poca de arena
 Item, una lucenta de la nau y un peu de **bita**
 Item, dos pesas de cotonina una sens tocar y la altra comensada que fal-
 tava cosa de 20 pams en sirca, en la qual hi és lo nom del dit Chiape y del
 escrivà
 Estos són tots los trastes que se són trobats de la nau del Cap[ità] Siderio
 Chiape que són en la casa del Nob[le] Don Joseph Olives en lo convent de la
 Pietat, los quals se són entregats de orde del Mag[nífic]h Dr. Nicolau Paracorso,
 cònsul de nassió genovesa en la present ciutat per assistència de dit Cap[ità]
 Chiape, y són y dels testimonis infrits, a la perçona de Juan Baptista Bartoloto
 lo qual essent present

37

confessa y en veritat regonex tenir en son poder totas las robas y cosas
 contingudas y expressadas en dit inventari y se valiga darne bons y leals
 contes al dit Magnífic]h cònsul o, a qui de dret se exguardaran en qualsevulla
 temps que sia y de no ferne dei/reixida ninguna, per lo que no valiga tots sos
 béns mobles y imobles aguts y avent sostsmetent-se al for y jurisdissió de son

jutge competent, o, de altre qualsevol no obstant lo títol // de jurisdictione omnium iudicium etc., se de que axí lo ferma et sua // actum.

Alguerii ut supra y lo ferma de sa ma Juan Baptista Bartoloto

Testimonis són Salirrot [?]: Salvador Ignas Sarrun de l'Alguer y Mestra Josep Espiagia de Araxa que lo ferman de llurs mans.

ASS, *Acti Notarili Originali, Tappa di Alghero*, Corbia Ignazio, b. 3, vol. 14, cc. 30-32, *Inventario di Francesco Mayneto*, 8 agosto 1692.

.....
omissis

Item, altre forser de nogal ab son payn y clau dins lo qual se hi ha trobat una màniga de **xàviga**.

30v

Item, un **barril** de **sardinas** gran.

31v

Item, una **xàviga** de pescar ab tots sous arreos usada.

Item, un **llaüt** ab tots los sous arreos usat.

Item, set **llimbancs** nous.

Item, una **romana** de dita barca usada.

Item, catorze **muranel**s usats.

ASS, *Acti Notarili Originali, Tappa di Alghero*, Corbia Ignazio, b. 3, vol. 14, cc. 38-39, *Inventario del Patró Júlio Francesco Nobile*, 13 dicembre 1692.

Die trigesima mensis xbris año a natt[ivitate] Dni MDCLXXXII, Alguerii.

Inventary de les robes y atrassos de la barca del Patró Júlio Francesco Nobile, qual ha dat de través en lo Port del Conte de la present ciutat y se fa à instancia del dit Patró Júlio Francesco y de orde y manament del Magnífich Doctor Nicolau Paracorso cònsul de Genovesos en esta dita ciutat, y són les coses sigüents:

Primo, dos abres mestra y trinquet

Item, sinch trossos de antenas, com és **antena** de mestre y trinquet, pe-nons de via y trinquet de gàbia, quals són en lo convent de la Pietat.

Item, quatre **àncoras**

Item, lo **timó** de dita barca

Item, sis pedrers

Item, doze mesetas ab sas cugnas

Item, la **agulla** del timó

Item, dos llemenas enteras

- Item, dos trossos de gúmena
- Item, altres quatre trosos de **gúmena** que seran en sirca quatre o sinch brassas
- Item, las dos velas de mestre y trinquet
- Item, la vela del treo y gàbia
- Item, los amants de mestre y trinquet
- Item, dos businas de gàbia
- Item, las trosas de mestre y trinquet
- Item, las trosas de devant de mestre ab las suas bigotas
- Item, las trosas de treo de **prua** ab sas guarnissions
- Item, la patroma de trinquet y mestra
- Item, **trotsa** de guarnissió de mestre ab sas buzellts
- Item, quatre **costeras** de **abre de mestra**
- Item, la pasteca de abre de mestra y trinquet
- Item, contra del treo de mestra
- Item, bracho de **osta** de trinquet de mestra
- Item, osta de trinquet
- Item, fionco de erba de mestra

38v

- Item, orsa de devant ab sas bigotas de trinquet
- Item, un fionco de erba de trinquet
- Item, dos **custeras** de trinquet
- Item, tres **sarshas** (xarxes)
- Item, la angiuleta de trinquet
- Item, dos **orsas** de popa de mestra
- Item, una **escotta** de gàbia
- Item, dos orsas de trinquet a popa
- Item, dos angiuletas de mestra, huna guarnida y la altra no
- Item, dos anquinas de trinquet
- Item, un **amante** de gàbia
- Item, set **tallolas**
- Item, dos fexios de trossas de **sartias**
- Item, dos sartias de trinquet
- Item, dos anquins de mestra
- Item, tres mosquets
- Item, vuit chusus
- Item, quatre tallolas de mestra y trinquet
- Item, dos tallas de **argano**
- Item, un arganet per lo esquif
- Item, deu **bulegias** entre grans y petites
- Item, quatre **barrils** y tres **bullols**
- Item, altres dos bullolets per aigua

Item, una **serra**

Item, la caxia del arganu ab lo sou pes

Dicto die Alguerii

Totas les quals coses y atrassos se són entregats de orde de dit Magnífich cònsul a la persona de Juan Bartolotto donzell, lo qual confessa tenir en son poder y promet y se obliga dar-ne compte y rahó de aquellas se entregará de orde de dit Magnífich Cònsul, sempre y quant lo Illustre Magistrat del Mar li manarà, e per ço ne obliga tots sos béns sempre contravenir a ditas coses mobles e imobles haguts y per haver et [...] jurat y ferma de sa mà

39

Dicto die Alguerii

Se declara de que lo dit Patró Júlio Fran[ces]co Nobile té venut part del escaf que resta enterrat dins dels escolls y en lo fondo del mar, y per no haverlo aquell pogut treure lo té venut a mestre Joseph Espiagia en vint y quatre patacas, de les quals lo sobre dit Patró se obliga dar-ne compte a dit Illustre Magistrat del Mar y de dita partida se li abonaran los gastos que té fet per salvar los retro scripts atrassos y demés robes naufragades de ditas barca y lo ferma de sa mà.

Jo Júlio Francesco Spiaggia

Testes sunt predictos.

ASS, *Atti Notarili Originali, tappa di Alghero*, Giuseppe Zacarias, busta 3, vol. 40, cc.5-13, *Inventario di Salvaturi Nota*, 10 Gennaio 1767

10v

Més entre **amts de pescar**, farrets de fer migias, claus de barca,

11v

Més tres **barrils de tunària plens de arangada** que diu dita viuda poder valdrà tres escuts. Més tres botas plenas de arangadas que diu dita

12

viuda costar-lis vint escuts. Més se ha trobat dins de un carratell doze plats, duas ollas, y un brucal, roba que servia per lo ús de la casa. Més un rem usat que diu valer sinch sous.

ASS, *Atti Notarili Originali, Tappa di Alghero*, Giuseppe Zaccarias, b. 2, vol. 50, cc. 18-20, *Inventario di Simó Vulpe*, 7 marzo 1763.

.....
omissis

Item, se à trobbat una caxia napolitana usada ab son pañ y clau, dins la qual se ha trobbat quinza lliuras y mitgia de **aspau** margarití en diverses **àchiolas**, nou, qual servia per la **bastinara**, una pessa de **redas** de prenda

bogas, usada, dos aspidonis nous los quals servèxian per prenda **sardinas**, una brasa de **reda** nova que servex per agiuñir a la **màniga de la xàbica**, migia brassa de chiaretu nou, dos cuxiarts nous usats per prenda **sardina**, sis trosus de reda usada qual servex per la màniga y per no averi més cosa en dita caxia s'és tornat tot dins e s'és tancat en clau, cuya caxia y robba en ella existenta conforme dalt va apuntat, diu dita viuda ser cosa pròpia de son predit q[uonda]m marit.

Item, en una panargia susinca usada se a trobbat dints de aquella vint y sinc lliuras de raygà nou qual servex per la **axiàbica**, altrás sinc lliuras entre fil y busins de **redas** novás, una pessa de reda feta en tres trossus usada per prenda **bogas**, més tres brassas de chiaretu nou per la màniga de la **xiàbica**, tot lo qual diu dita viuda ser cosa pròpia.

18

Item, en un rucó de dita aposentu se a trobbat duas **fitoras** usadas, un **agullot** qual servex per lu timó, usat, més se a trobbat un llansol de cambrai de dos tels usat, un fraset de rasu usat y una tovalla usada la qual diu dita viuda ser de M[est]re Juan Pinna, qui l'avia pusada en prenda al predit q[uonda]m per haver-li portat una **barcada** de guix per restar-li divent vint-y- quatre rials per restu de la paga de haver-li portat de guix més de dos **fersus** de balumina de cotonina nous qual servèxian per la vela, una **caloma** de canau usada qual servex per la[s] redas, quatra calomas de aspartu novás qual servèxian per las redas, una caloma am a lu plom usada, altra caloma usada am a suru, un **fil ar de surus** qual servèxian per pular en las redas, dos trossus de bremos usats, duas **talloas** una patiteta y altra mediana, tot lo qual diu dita viuda ser de son predit q[uonda]m marit.

19v

Item, en un replà de ascala de dita casa se a trobbat cinquanta-vuit barils buits, y diu dita viuda ser cosa pròpia de son q[uonda]m marit los quals li servían per posar robba de **tunària**, y dits barils a més de éssar barils són usats, més sobre dits barils se a trobat dos bremus de aspartu ben usats, un **canau** nou de quaranta-sinc brasas, una **asta de fitora**, quatre **rems** de napulitants usats, una **romana** vella per pasar **tunnina**, tres lliures y migias de claus entre nous y usats qual servían per acomodar la barca, una **rastal** ben usada, una tuvalla de tela grossa, una guiterra usada, un vantall, y un mucadó de seda usat, tota la qual cosa diu dita viuda ser de son q[uonda]m marit y per no haver-i més cosa en lo replà de dita casa sem alsats en lo demunt de tot ont se a trobbat una **bastinara** usada per prenda tunninas, y quatre **pessas de redas** per prenda **bogas** molt usadas, un mas de filet de aspartu, y altrú patit, vint-y-sinc lliures de asfilar de cànam per posar en la **balca**, sis ascombras, un brucal, una olla mediana usada, dos plats medians de rumans nous, un sedàs de seda usat, una còrbula vella, un canistru vell, sinc masus de **gionc masclas** qual servex per fer **nansas**, tota la qual robba dalt apuntada diu dita viuda ser

de son q[uonda]m marit, y per no haver hagut més cosa en lo alt de dita casa són abaxiats en la taverna ont se a trobbat dins de un vas de altri, dos botas en circa de vi negra, més dins de un **cova** se a trobbat dos **filars de suru**, qual servían posar en las **redas**, més dins de altro cova se a trobbat un quintar y mig de **pega**, una taula nova, dos barrilets vells buits ensercolats de llenya, vint-y-sinc **murenells** mort usats amb a las calomas per calar los murenells, dos trosus de lleña que servèxian per agiuñir als **abres**, un **tímó** usat, tota la qual cosa diu dita viuda ser cosa de son q[uonda]m marit, y axí bé se ha trobat un **candil** blanc de terra,

Item, diu dita viuda ésser de son q[uonda]m marit dos **gundulas** una usada y la altra molt usada las quals gundulas són ab las suas **velas**, **tímonts**, y ditas velas una n'í a usada y la altra molt vella, ab los sous **abres**, **antenas**, y sis **rents** en cada gundula, duas **àncoras**, una en cada gundula y una altra de reserva, y cada gundula duas **axàbigas** usadas, dos barils per la provisió de aigua, un baril en cada gundula, una tenda mort usada, y sis llimbants en cada **axàbiga**, y dos caps de canps de canau

20

per assegurar las **anculas** de ditas barcas, més diu dita viuda haver-se trobat en diner seze reals y dos sous y axí bé diu dita viuda qual li réstan devent a son q[uonda]m marit alguns marinels de las suas barcas,

ASS, *Atti Notarili Originali, Tappa di Alghero*, Giuseppe Zaccarias, b. 2, vol. 50, cc. 2-5, *Inventario di Salvador Vulpes*, 10 dicembre 1776.

.....
omissis

Més una **mesa** de castaña axí bé usada sobre

3v

la qual se ha trobat una **bastinara** per pescar tuñina usada. Més se ha trobat sobre de una altra mesa axí bé de castana una altra **bastinara** de pescar **tuñina** usada. Més un **candil** de llautó de tres pavilos usats.

4

Més se ha trobat una pesa de **reda**, que saran sis **brassadas**, que servex per la **axabica**. Més una altra pesa de reda, que sarà altras vuit brassadas novas, y servexian per pescar. Més una altra **pesa de reda** nova sens **atiñir**, que són quatra brassadas. Més una altra pesa axí bé de reda nova sens **atiñir** que són quatra brassadas. Més dos pessas de redas novas, vulgo aspidunis sens **atiñir**, y més tres **agullas** de ferro que servèxian per la barca. Més altras trenta lliuras de fil margarití, que servexian per fer las redas. Més se ha trobat ser axí bé del dit q[uonda]m, son marit, duas **gundulas** usadas ab duas **axàbigas** una en cada barca usadas ab los sous rems, a saber és sis rems en

cada gundula, ab las suas velas, a saber és una **vela** en cada gundula usadas

4v

ab una **àncora** sola per ancorar-se. Més una altra **àncora** vellia que diu dita viuda haver-la dada per acomodar en vultra **marina**, y un **abra**, y una **antena** en cada una de ditas gundulas, ab lus sous timons. Més se ha trobat deu pessas de redas per pescar **bogas** usadas. Més quaranta brassas de canau a cada barca per lo ús de las redas. Més un **curtelachiu** per tallar **tuñina**. Més quatru **ganchius** de ferro ab los sous **mànics** de llena, y una **fitora** que tot servex per tirar las tuñinas en terra. Més una **tallola** gran, més una altra axí bé gran que servèxian totes duas per **tirar las barcas en terra**. Més quaranta- sinch lliuras de **plom** fet a paternostrus, que servia per fer debaxar las redas a **bañu** per pescar lu pex. Més una porssió de **llimbanc** per lo ús de las barcas.

ASCAL, B. 820, c. 1, *Arrendamento del dritto del pesce*, 8 ottobre 1788.

Il Consiglio della città di Alghero.

A voi Gio[vanni] Salvatore Sabiu, ed Ant[onilo] Luigi Canu Massieri di questa città, passarete all'incanto per il termine di mesi sei, da principiare dal giorno 12 del corrente ottobre ed in avanti l'arrendamento del dritto del pesce appartenente a questa città per un triennio, sotto le condizioni infra espresse; con ciò però, che qualunque progettante debba presentar il suo progetto in scripti al nostro infrato segretarilo, ben inteso però, che non si delibererà senza prima ottenere l'approvazione di S[ua] E[ccellenza] a chichesia offerisca maggior progetto, il quale deve intendere, che dopo presentata la sua offerta non potrà dalla medesima recedere, sotto le pene prescritte nel regio Editto del 24 febbraio dell'anno 1765, dichiarandosi che qualora il miglior offerente si ritratti, restaranno li altri oblatori sussidiariamente tenuti, e medesimamente dichiarasi, che seguito il deliberamento non s'ammetterà altro progetto, se non fosse coll'aumento del mezzo sesto, a termini del prelodato Regio Editto.

Avrà l'arrendatore del dritto del pesce facoltà d'esiggere di tutta sorte di pesce che pescarasi ne' mari, fiumi, peschiere, stagno e Caligo di questo distretto d'Algheri, il venti per cento del pesce venduto, per esser così il dritto appartenente alla città.

Pagherà l'arrendatore a più del prezzo convenuto senza dimora due cagliaresi per lira al Segretarilo della Città, ed altrettanto ai Massieri per ragion dell'incanto del precitato dritto del pesce, ed eziandio il salario dello stromento, che dovrà levarsi concernente il precitato appalto.

Inoltre si dichiara, e prescrive, che non solo l'arrendatore, ma eziandio i pescatori tutti debbano vender i pesci ai prezzi sotto notati d'antichissimo tempo consueti, sotto la penale di lire 25 sarde per ogni qualvolta che eccederanno la prescritta tassazione applicabile essa penale, un terzo al denunciatore,

e li altri due terzi al Giudice e Ministri che ne faranno l'esecuzione, e perchè sia dai medesimi arrendatore, e Pescatori la tariffa del pesce più intelligibile, viene la medesima, comè infra, spiegata in lingua materna:

Lo pagiell, anguilas, totanus y trillas a nou callaresus la lliura.

Lo peix del estaiñ a duas vuitinas la lliura y al matex preo lus llops, dentuls, mugiuls, mabres, lazertos, bogas de malla, com sis pesin una lliura.

Lo peix sent ubert y llevats los ous a sou la lliura.

La escrita a vuitina la lliura, llevanti lu que sempre se ha acostumbrat llevar y asnovelas [?] o sia pex macu que comunment sa diu.

Lo giarret, segret, obradas, bogas que no fassis sis liura, siwell, muxó y llagostas a sou la lliura.

Las morenas a nou callaresus la lliura.

Lo gat ascurgiat y asventrat a sou la lliura, senza ascurgiar a vuitina.

La toñina y pex de spada de gener fins mitg abril a deu callaresus la lliura, y la sorra a mitg real; de dit temps en avant la sorra dos sous y la toñina a sou.

Lo congra a duas vuitinas la lliura.

La rascassa a sou la lliura.

Organs, sipias y simigians a duas vuitinas la lliura y tambe los capons.

Che l'arrendatore, e molto meno i pescatori non possino, ne debbino vendere pesci di qualunque sorte siano naturali, domiciliati in questa città, o forastieri, in campagna, nelle punte, porti, barche, ne in verun altro luogo, fuori del destinato luogo solito per la vendita de' pesci dentro porta marina, e caseta sotto la penale di lire 25 da distribuirsi, come sovra, e senza pregiudizio delle pene prescritte dai capitoli di corte; il pesce, che troverasi così venduto e comperato ne' luoghi di sovra spiegato, fuori del consueto, cederà a favore di chi procederà all'appensione in odio del venditore, e compratore.

Che ne l'arrendatore possa permettere, ne i pescatori vender pesci a forestieri senza previa licenza de' Sig.ri Consiglieri che non la davano se prima non ne sia provvisto sufficientemente questo pubblico.

Che ne l'arrendatore ne i pescatori possino salare sardine senza previa licenza della Città o Consiglieri che non la davano se non in caso, che questo Pubblico ne sia stato sufficientemente provvisto delle sardine fresche, sotto la penale di lire 25, applicabile, come sovra.

Che l'arrendatore, a sua fidanza saranno soggette per patto espresso al foro, a giurisdizione del Consiglio, si per quel che riguarda l'esazione del prezzo dell'appalto come per qualunque dubbio, che s'insorgesse concernente il disposto nei sovraspiegati capi annesso sia, connesso, o dipendente con facoltà al Consiglio di poter procedere a qualunque esecuzione indipendentemente di qualunque altro giudice, senzacché l'arrendatore possa esser ascoltato, senza prima pagare il prezzo dell'appalto convenuto.

Che l'arrendatore non possa ne debba percevere dritto alcuno delle anguille e pesci salati, che si portassero d'Oristano, o di qualunque altra parte

del Regno per vendere in questa città, e ne di quei altri, che si portassero di terra ferma o di fuori Regno, i quali soltanto pagheranno il dritto dovuto alla Città, a seconda della pratica vegliante. Dato nella Casa di questa Città li 12 del mese d'8bre dell'anno 1788.

D[otto]re Salvatore Zaccarias

D[otto]re Paolo Martillon

Giuseppe Diego Galcerino

Juan Ignazio Crasta

Salvatore Michele Sassu

Pietro Fran[ces]co Brunel

Don Paolo Bonfill Segr[etario].

Fa relazione il massiere Antonio Luigi Canu qualmente per lo spazio di mesi sei circa, principiando dal mese di ottobre del 1788 ha pubblicato l'incanto del dritto di pesca e deliberato il medesimo a favore di Giuseppe Calvi miglior offerente nel prezzo di scudi mille per un triennio e senza maturare qual deliberamento é seguito tosta estinta la candela, che dentro l'interna portava nelle mani dicendo una due e tre bon pro facia di chi é del che.

Don Paolo Bonfill Secret.

ASCA, b. 845, fasc. 1, *Arrendamento del pesce*, 1 giugno 1802.

.....
Omissis

...“ed acciò niuno possa allegare ignoranza si appone la seguente tariffa in lingua materna:

Las **Anghilas**, **Aguglias**, **Totanus**, **Dentici**, **Murena**, **Pagaru**, **Pagell**, y **Trillas** a dos sous la lliura, y axí matex la **Tuñina** fresca en tot l'ain, y tots lus altrus pescius fins las **Bogas** de malla que fassin sis una lliura, la **Mogliola**, **Ubradas**, y **Organs**, lu **pex de l'estain** de cada especie, **Rucals**, **Saracs**, **Rascassas**, y **Sippia** a deu callaresus la lliura, y axí matex los **Capons** y **Giocola** plana.

La **Gambara**, **Giarret**, **Llagosta**, **Sacret** y **Sardina** a divuit dinés la lliura.

Las **Bogas** patitas de més de sis una lliura, la **Falcona** netta, la **Garra-valla**, **Gat** ascurgiat, **Giarret**, **Mussola** neta, **Musció**, **Pagialida** cuvada, **Polp** y **Salpa** asventrada a dos vuitinas la lliura.

La **Scritta** neta, la **Pagialida** plana, y lu **Gat** senza ascurgiar a sou la lliura.

La **Sorra** fresca tot l'ain a mitg real la lliura”.

ADDENDA

146. bis **Bastaix** m, vc (occ, val) [*bastás*] bastaix, facchino di porto; asta della stadera

472. bis **Espruí** m, mia, (< gès pruino) [*aspruí*] cop de vent; improvviso colpo di vento

724. bis **Metxa** f, vc (Tort, Val) [*měča*] metxa; meccia

831. bis **Passant del timó** m, nc [*pasánt del timó*] frenell; frenello

871. bis **Pesar** vt, vc (pir-or, or, men, eiv) [*pazá*] pesar; pesare

881. bis **Piló** m, vc (or, occ, val, bal) [*piró*] piló: contrapès de la romana; peso della stadera

929. bis **Quintar** m, vc (or, occ, Tort, hal) [*kintá*] quintar; stadera

1111. bis **Vents perduts** mpl, ma [*vəŋs paɫduʂ*] alè de vent: brisa; brezza di mare di breve durata e de procedenza incerta

ADDENDA BIBLIGRÀFICA

A. BREGLIA, *Esperienze dirette e saggezza generica nei proverbi del mare*, dins "Etnografia e folklore del mare", Napoli 1957, pp. 73-77.

L. CANDIDA - A. MORI, *La pesca in Italia nei suoi caratteri economici e antropogeografici*, dins "Atti del XVI Congr. Geogr. Ital., Padova-Venezia 20-25 aprile 1954", pp. 321-348.

Il Compasso da navigare, a cura di B. R. Motzo, Università di Cagliari, 1947.

L. CASTAGNA, *Dizionario marinaro*, Roma 1955.

U. CHIODI-TISCHER, *Ricerca del vocabolario della pesca in Sisco (Corsica)*, dins BALM, 21 (1979), pp. 113-122.

P. CORIDORI, *Espressioni marinaresche nella lingua parlata*, dins "Riv. Cult. Mar.", XII (1942), pp. 398-405.

G. DOMPÉ, *Usi e superstizioni dei pescatori di Nettuno*, dins "Etnografia e folklore del mare", cit., pp. 281-284.

J. ESCRIB Y MARTINEZ, *Diccionario Valenciano-Castellano*, València 1887.

Etnografia e folklore del mare, [Raccolta degli "Atti del Congresso Internazionale di Etnografia e Folklore del Mare", Napoli, ottobre 1954], Napoli 1957.

E. GIAMMARCO, *Lessico marinaresco abruzzese e molisano*, Firenze 1964.

V. LANZA, *Vocabolario Italiano-Sassarese antico e moderno*, Sassari 1992.

S. LA SORSA, *I marinai italiani e i loro proverbi*, dins "Lares", XI (1940), p. 311 i ss.

ID., *Pregiudizi e superstizioni dei marinai*, dins "Etnografia e folklore del mare", cit., 435-448.

ID., *Pregiudizi e superstizioni dei marinai*, dins "Etnografia e folklore del mare", cit., pp. 435-48.

M. METZELTIN, *Osservazioni sulla lingua dei più antichi portolani portoghesi seguite da un glossario degli stessi*, dins "Bollettino dell'Atlante Linguistico Mediterraneo" (BALM), 13-15 (1971-73), pp. 221-256.

A. MORI, *La pesca marittima in Sardegna*, dins "Compte Rendu du XVI Congrès International de Géographie", Lisbonne 1949, pp. 217-28.

A. MORI, *Il popolamento costiero della Sardegna nei suoi rapporti con la pesca marittima*, dins "Annali della Facoltà di Lettere", Cagliari, XVII (1950), pp. 7-19.

Ospedate Marino "Regina Margherita" (L'), a cura di Giuseppe Mastrandrea, Sassari 1957.

M. PINNA, B. SPANO, *Spiagge della Sardegna*, Faenza 1956.

F. RODOLICO, *Terminologia geomorfologica settecentesca*, dins "Lingua Nostra". XVII (1956), pp. 91-94 i XVIII (1957), pp. 12-14, 52-55.

G. ROHLFS, *Terminologia marinaresca nel Salento (note lessicali ed etimologiche)*, dins BALM, I (1959), pp. 133-138.

E. ROSAMANI, *Saggio di lessico marinaresco giuliano* (spigolando tra i fogli del Vocabolario Giuliano), dins "Porta orientale", XXIV (1954), pp. 533-48.

E. ROSAMANI, *Vocabolario marinaresco giuliano-dalmata*, a cura di Mario Doria, Firenze 1975.

F. TOLLEMACHE, *Il contributo lessicale di due portolani manoscritti inediti del '600 alla terminologia marinaresca*, dins BALM, 16-17 (1974-1975), pp. 265-271.

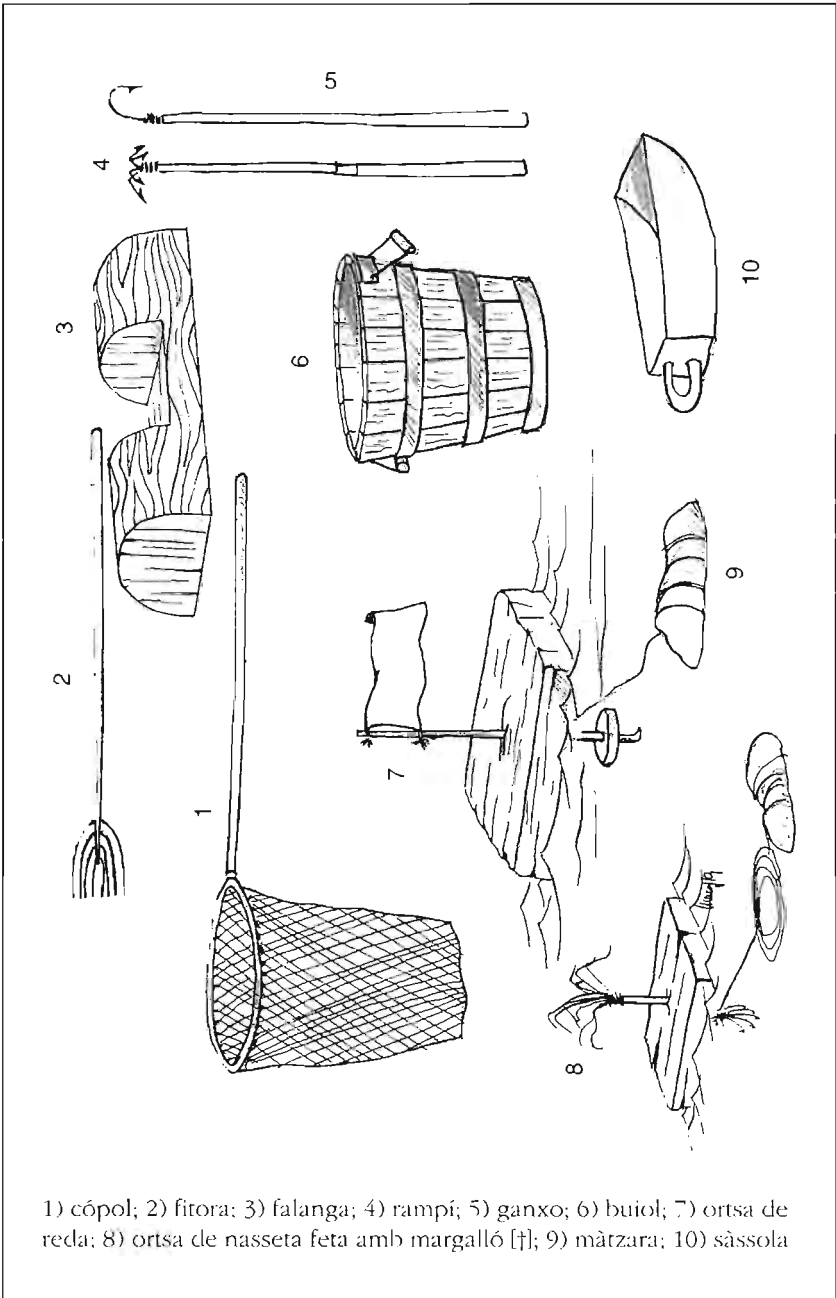
V. VINJA, *La préparation des catalogues des noms de poissons et la méthode de la géographie linguistique*, dins BALM, I (1959), pp. 153-162.

ERRATA CORRIGE DE LA PRIMERA PART

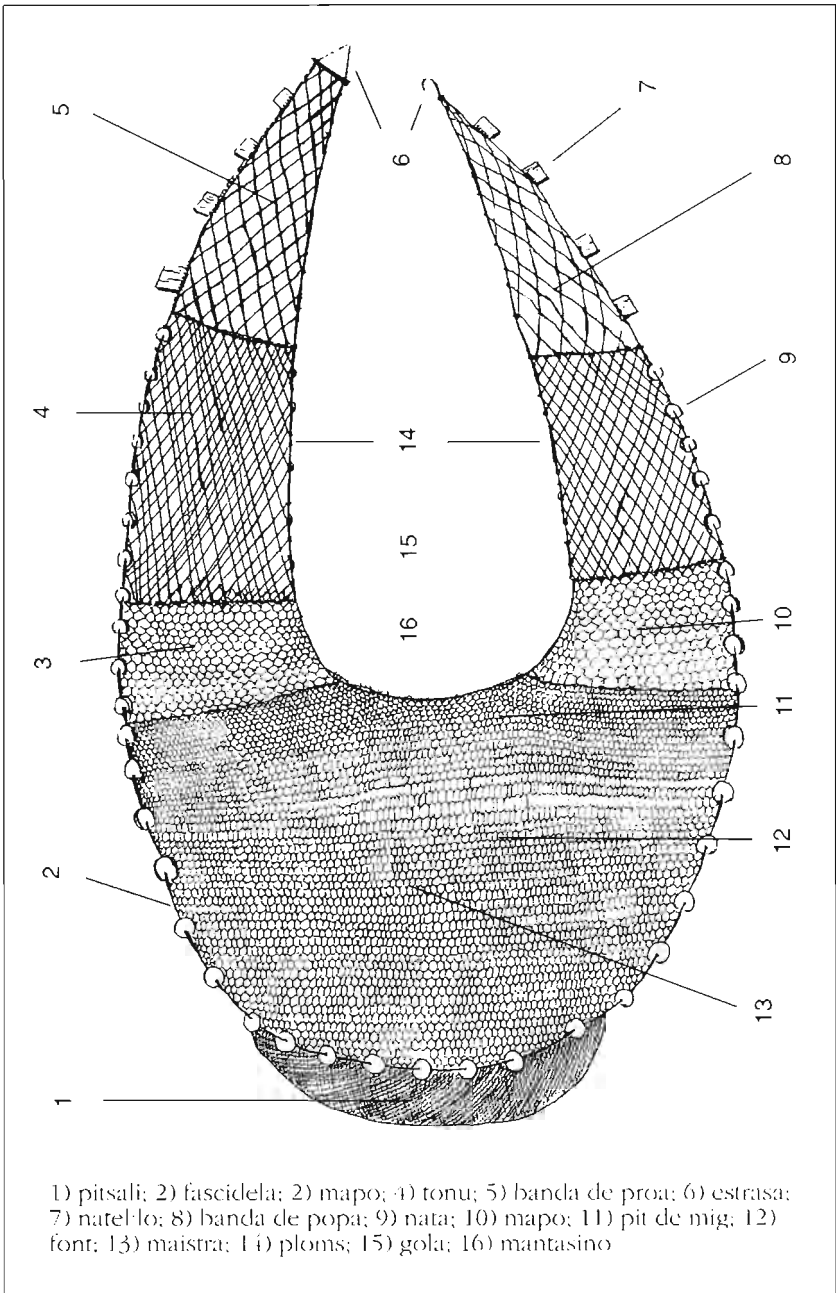
39. Algua a gerres
 74. Ànima del gratí,
 98. [aīsarúra]
 98. arroiada (vd. 957)
 101. Arronsinar
 170. Bocaritsola
 176. Bogara
 267. Catsó marí
 268. Catsó de re
 302. Coral(I) (or)
 303. *Sphaerococcus helminthocorton*
 341. Cues d'estrefa
 429. Esbotsar
 491. Estirassa f, mar, ae (mra < occ. estirássa x extensió semàntica)
 499. Estramatsol
 562. Gambara de fondal
 655. Llimàntol
 714. Matsocar
 715. Matsocu
 798. Ortsa
 827. Parantsa
 858. "peix de fondal" en lloc de "peix de passa"
 884. Pitsali
 917. Posar la proa al vent
 938. Reda (crs)
 1050. Tòtano maco
 1153. No han fet pitsali
 1159. Entre caro

Agraïments

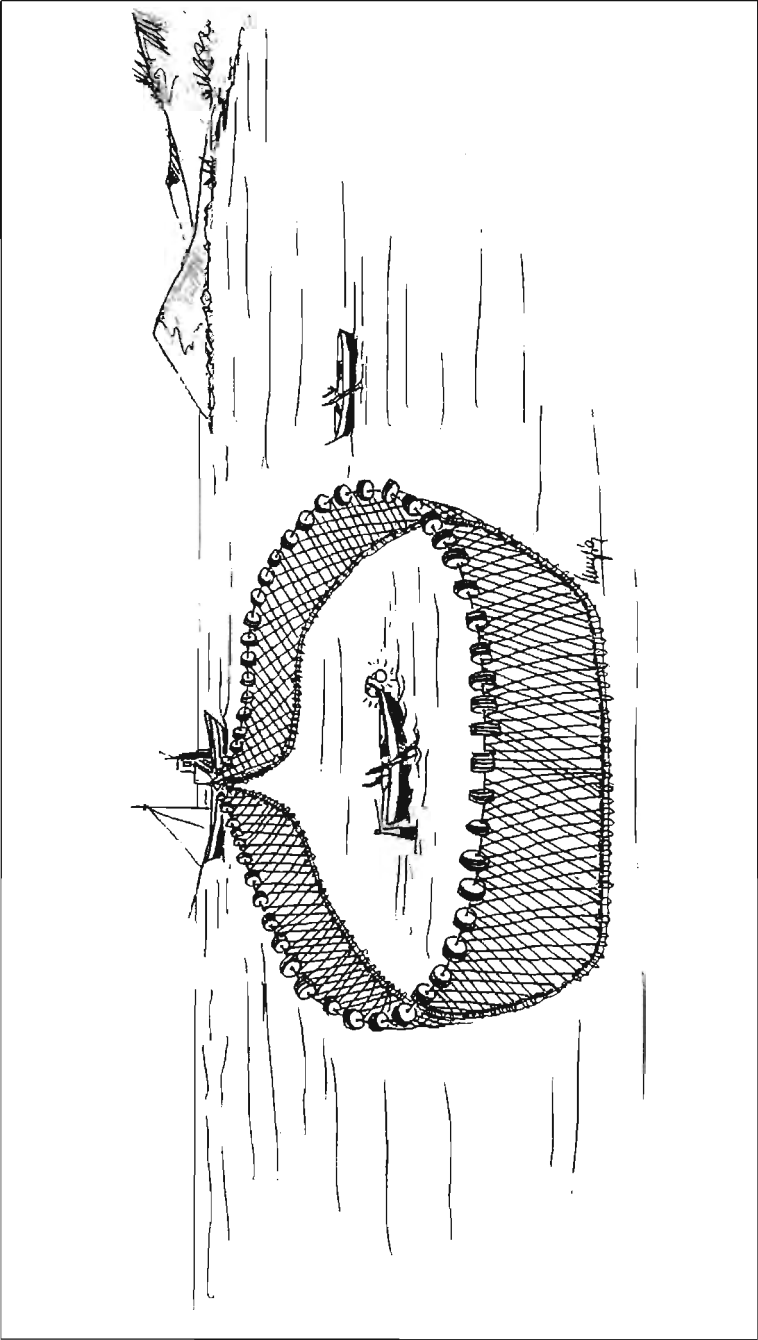
En acabar aquesta segona part del *Lèxic dels mariners algueresos* aprofito l'oportunitat per regraciar la senyoreta Silvia Chessa, de l'Alguer, neollicenciada en filologia italiana a la Universitat de Florència, per haver col·laborat amb competència i abnegació, en la recerca, a la Biblioteca Nacional d'aquella ciutat, de la bibliografia esmentada en aquesta part del meu article.

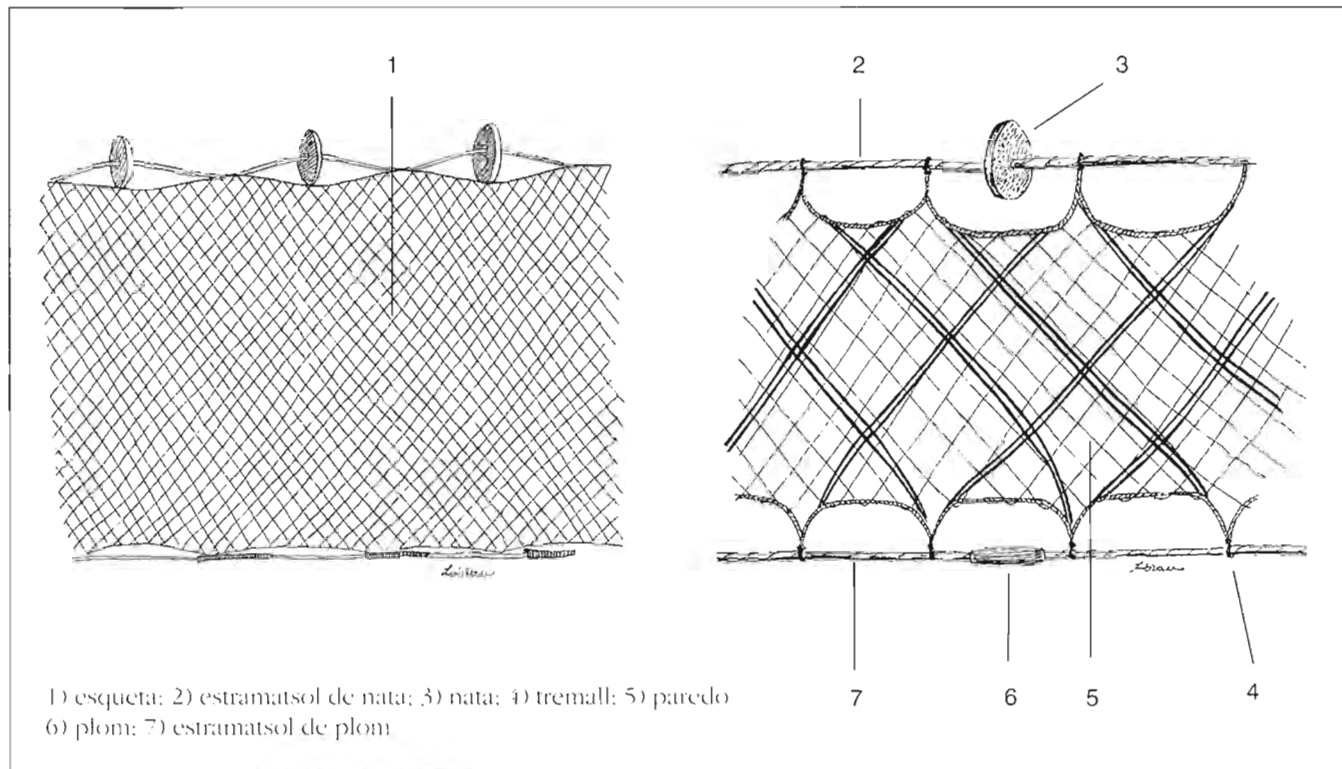
Els estris d'una barca en un dibuix de Enrico Murgia - l'Alguer

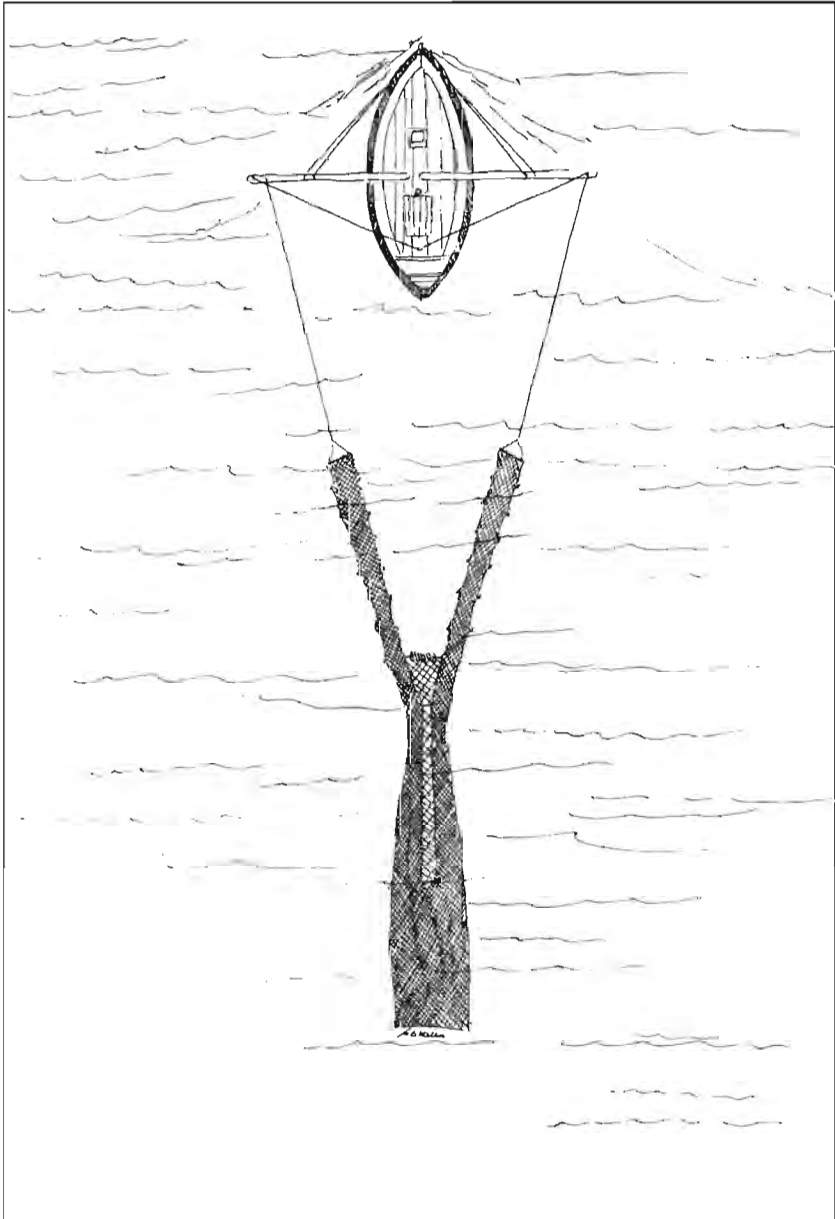
Llampara. Dibuix de Enrico Murgia - l'Alguer

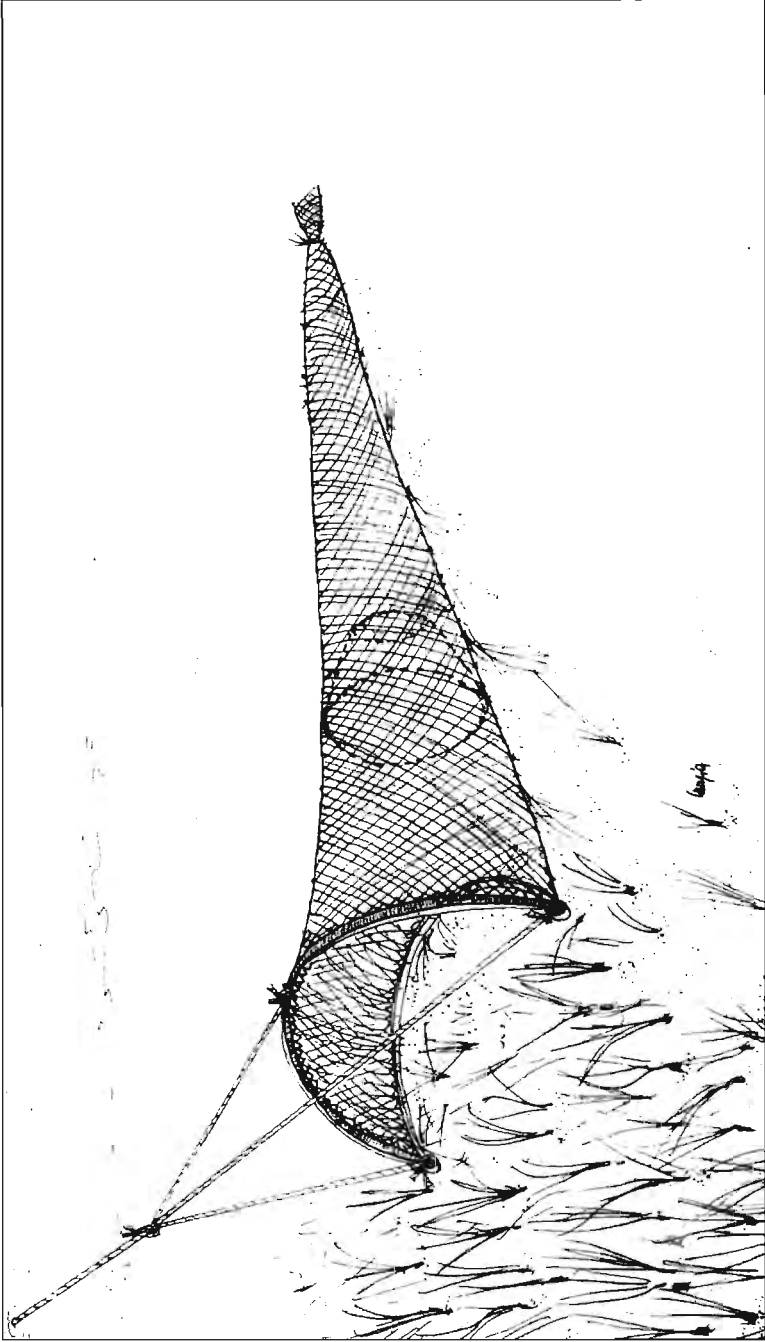
La Llampara durant la pesca nocturna en un dibuix de Enrico Murgia - l'Alguer.

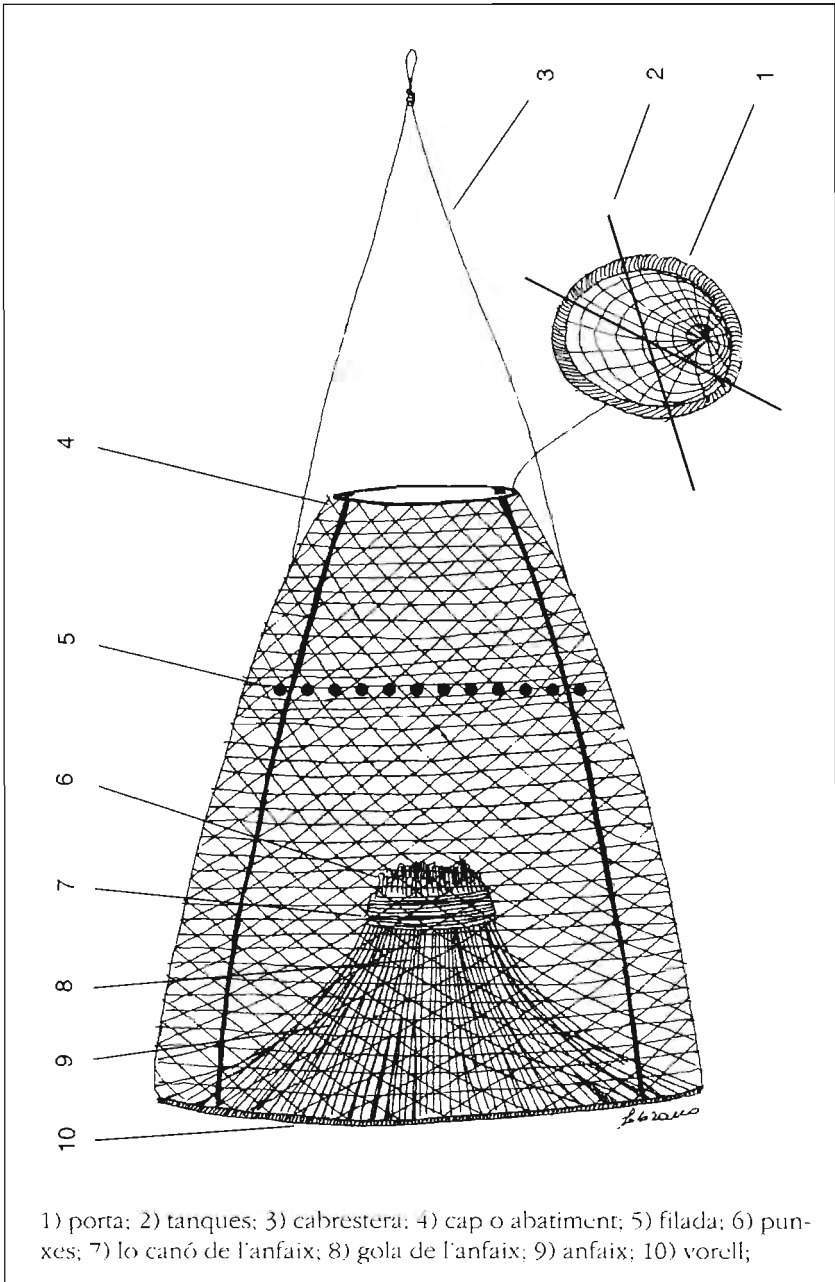
Esqueta i Tremall. particulars. Dibuixos de Fausto Lobrano - l'Alguer

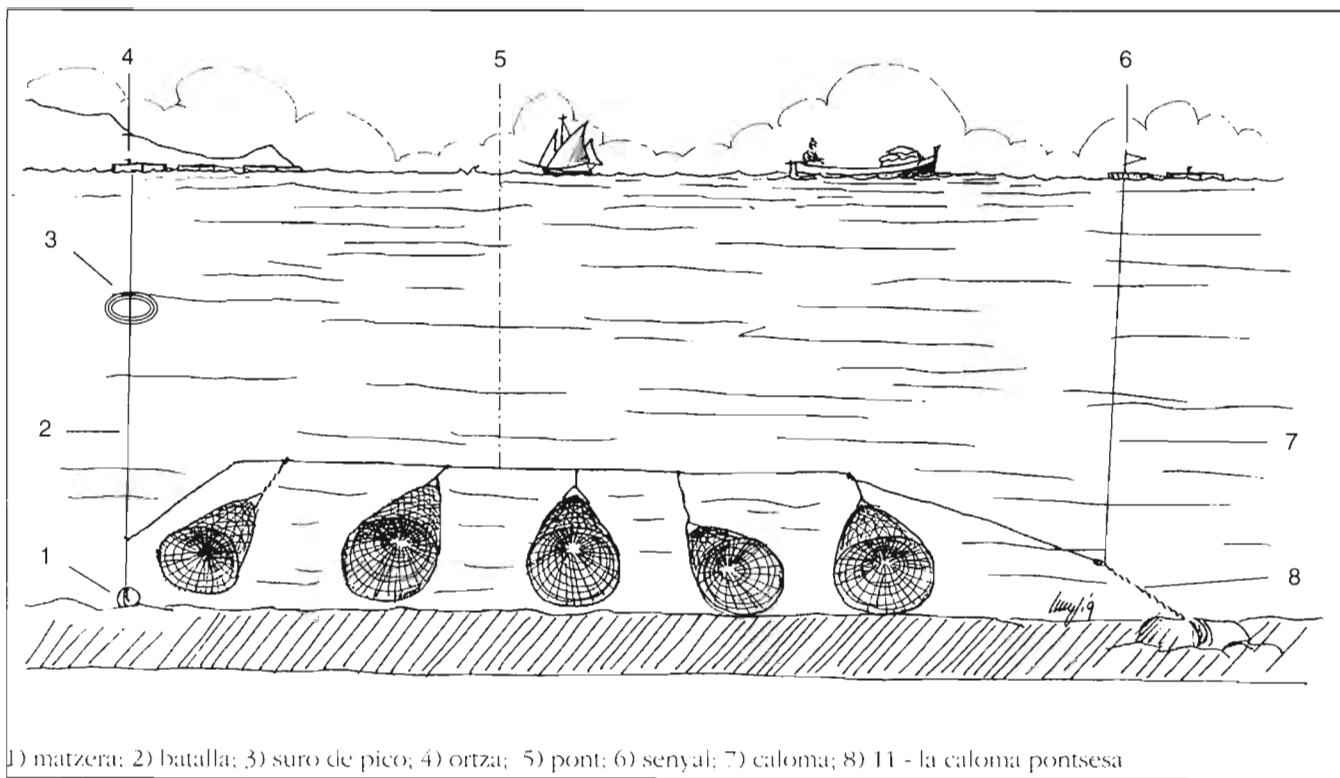
Bolix usat fins als anys '50 d'aquest segle per a la pesca del secllet, en un dibuix de Fausto Lobrano - l'Alguer

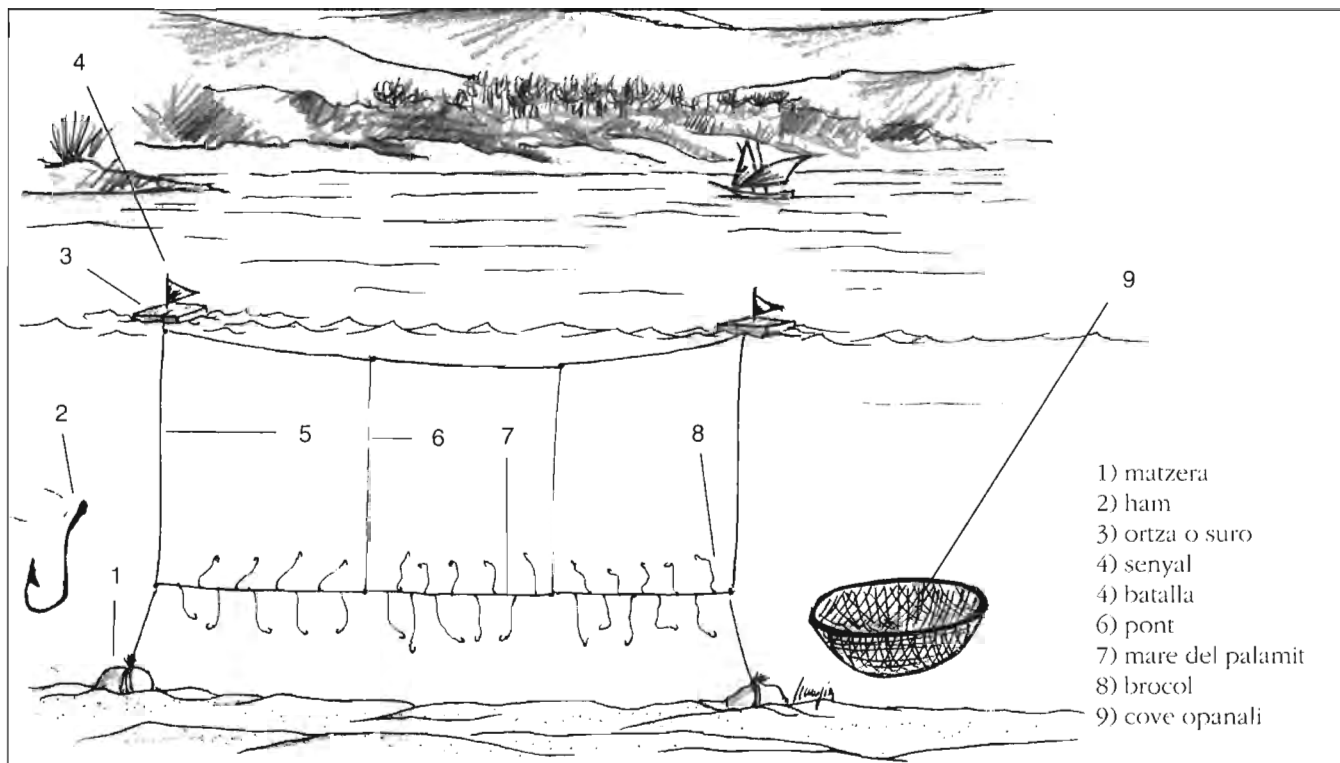
Gângaro en un dibuix de Enrico Murgia - l'Alguer

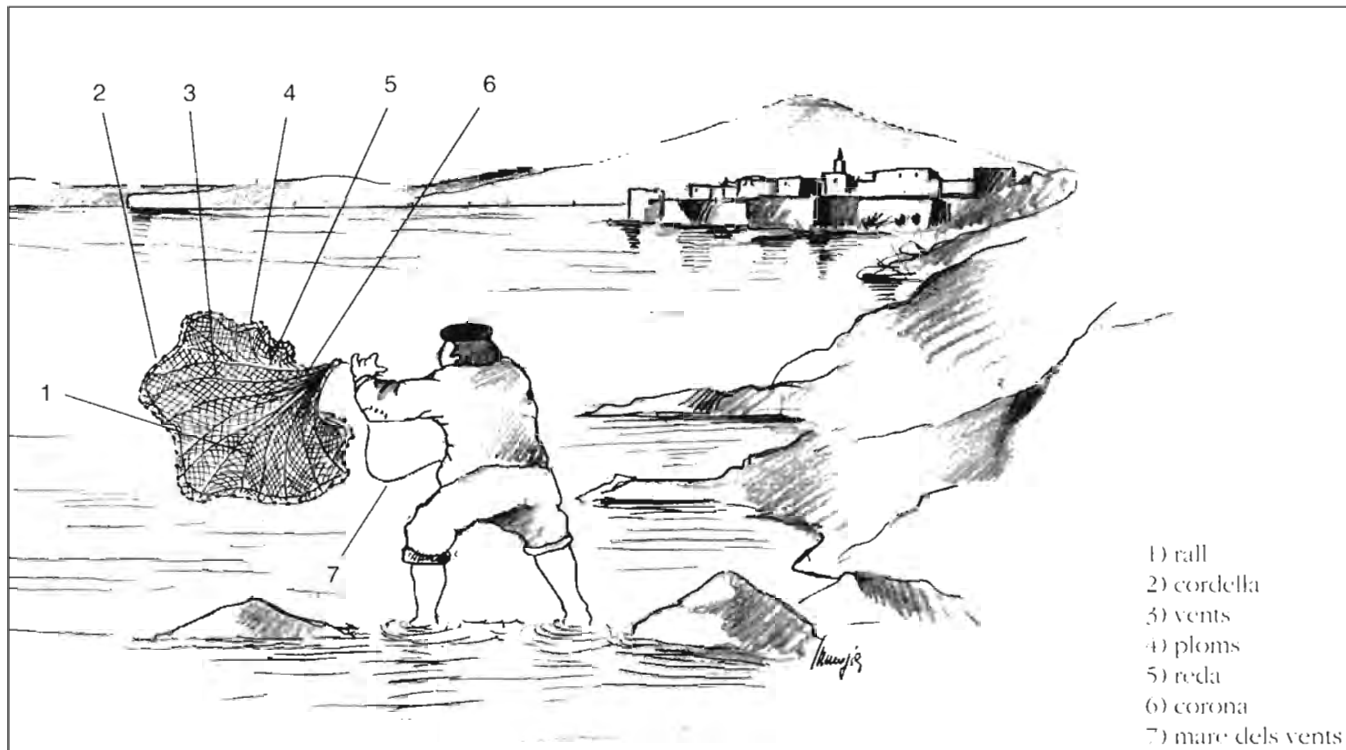
Nassa en un dibuix de Fausto Lobrano - l'Alguer

Tono de nasses en un dibuix de Enrico Murgia - l'Alguer

Palamit en un dibuix de Enrico Murgja - l'Alguer

Rall en un dibuix de Enrico Murgia · l'Alguer